МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

12.01 – МКР. 702 “С” 2024.05.06. 01ПЗ

БЕЗОЛЮКА АНДРІЯ АНАТОЛІЙОВИЧА
2024 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Факультет аграрного менеджменту

УДК 005.57:005.936.3

ПОГОДЖЕНО
Декан факультету
аграрного менеджменту
_____ Анатолій ОСТАПЧУК
(підпис) (ПІП)
«___» _____ 2024 р.

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри
адміністративного менеджменту та ЗЕД
_____ Олена КОВТУН
(підпис) (ПІП)
«___» _____ 2024 р.

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему: «Управління інформаційною безпекою підприємства»

Спеціальність **073 «Менеджмент»**
(код і назва)

Освітня програма **Адміністративний менеджмент**
(назва)

Орієнтація освітньої програми **освітньо-професійна**
(освітньо-професійна або освітньо-наукова)

Гарант освітньої програми
Кандидат економічних наук, доцент _____ **Олена КОВТУН**
(науковий ступінь, вчене звання) (підпис) (ПІБ)

Керівник магістерської кваліфікаційної роботи
Кандидат економічних наук, доцент _____ **Олександра РАЛКО**
(науковий ступінь, вчене звання) (підпис) (ПІБ)

Виконав
_____ **Андрій БЕЗОЛЮК**
(підпис) (ПІБ)

КИЇВ – 2024

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Факультет аграрного менеджменту

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
адміністративного менеджменту та ЗЕД
_____ _____ **Олена КОВТУН**
(науковий ступінь, вчене звання) (підпис) (ПІП)

«___» _____ 2023 року

ЗАВДАННЯ
ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТУ
Безолюку Андрію Анатолійовичу

Спеціальність 073 «Менеджмент»
(код і назва)

Освітня програма Адміністративний менеджмент
(назва)

Орієнтація освітньої програми Освітньо-професійна
(освітньо-професійна або освітньо-наукова)

Тема магістерської кваліфікаційної роботи «Управління інформаційною безпекою підприємства»

затверджена наказом ректора НУБіП України від «06» травня 2024 р. №702 «С»
Термін подання завершеної роботи на кафедру 2024.05.09
(рік, місяць, число)

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи
законодавчі акти, навчальна та наукова література, офіційні статистичні матеріали, звіти та оперативні матеріали, дані міжнародної статистики та публікації наукових установ

Перелік питань, що підлягають дослідженню:
1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА
2. АНАЛІЗ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЮ БЕЗПЕКОЮ АТ КБ ПРИВАТБАНКУ
3. ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЮ БЕЗПЕКОЮ АТ КБ ПРИВАТБАНКУ
Перелік графічного матеріалу (за потреби) _____

Дата видачі завдання «11» грудня 2023 р.

Керівник магістерської кваліфікаційної роботи _____ Олександра РАЛКО
(підпис) (прізвище та ініціали)

Завдання прийняв до виконання _____ Андрій БЕЗОЛЮК
(підпис)

РЕФЕРАТ

Актуальність обраної теми. Сучасний бізнес-світ зазнає значних змін у зв'язку з цифровою трансформацією, яка охоплює всі сфери діяльності підприємств. У цих умовах інформаційна безпека стає не лише пріоритетом для компаній, але й невід'ємною частиною їх стратегічного управління. Підприємства зберігають величезні обсяги даних, включаючи комерційну, фінансову та особисту інформацію, що робить їх привабливою ціллю для кіберзлочинців. Втрата або компрометація такої інформації може призвести до значних фінансових втрат, шкоди репутації та юридичних наслідків.

Актуальність дослідження є надзвичайно високою, оскільки в сучасному світі інформаційні технології стають невід'ємною частиною будь-якого бізнесу, а ризики, пов'язані з інформаційною безпекою, постійно зростають.

Мета дослідження: розробка рекомендацій щодо вдосконалення системи управління інформаційною безпекою в ПриватБанку на основі аналізу поточного стану, оцінки ризиків та впровадження міжнародних стандартів інформаційної безпеки.

Для досягнення мети було визначено наступні *завдання:*

1. Проаналізувати теоретичні основи управління інформаційною безпекою, включаючи поняття, сутність та складові системи захисту інформації на підприємстві.
2. Дослідити міжнародні стандарти інформаційної безпеки, такі як ISO/IEC 27001, та оцінити їх застосовність для впровадження в ПриватБанку.
3. Провести аналіз поточного стану системи управління інформаційною безпекою в ПриватБанку, виявити сильні та слабкі сторони існуючих механізмів захисту.
4. Оцінити ризики, пов'язані з інформаційною безпекою в ПриватБанку, та їх вплив на діяльність банку.
5. Розробити рекомендації щодо вдосконалення політики інформаційної безпеки, включаючи підготовку та навчання персоналу, впровадження новітніх технологічних рішень.

6. Визначити шляхи адаптації міжнародних стандартів інформаційної безпеки в умовах українського ринку для підвищення ефективності захисту інформації в ПриватБанку.

Предметом дослідження є процеси управління інформаційною безпекою підприємства, включаючи організаційні, технічні та процедурні аспекти забезпечення захисту інформації.

Об'єктом дослідження є система управління інформаційною безпекою ПриватБанку.

Методи дослідження: під час написання були застосовані різні методи наукового пізнання, а саме графічний під час оцінки економіко-організаційної структури підприємства, порівняльний аналіз при аналізі внутрішнього та зовнішнього середовища компанії, моделювання та логічного аналізу.

Практична значимість дослідження полягає в тому, що основні пропозиції щодо вдосконалення системи управління інформаційною безпекою можуть використовуватися в інших підприємствах різних галузей.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

ІНФОРМАЦІЯ, ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА, ПІДПРИЄМСТВО, УПРАВЛІННЯ, АНАЛІЗ, ПРИВАТБАНК.

ЗМІСТ

ВСТУП

Сучасний бізнес-світ зазнає значних змін у зв'язку з цифровою трансформацією, яка охоплює всі сфери діяльності підприємств. У цих умовах інформаційна безпека стає не лише пріоритетом для компаній, але й невід'ємною частиною їх стратегічного управління. Підприємства зберігають величезні обсяги даних, включаючи комерційну, фінансову та особисту інформацію, що робить їх привабливою ціллю для кіберзлочинців. Втрата або компрометація такої інформації може призвести до значних фінансових втрат, шкоди репутації та юридичних наслідків.

Актуальність дослідження є надзвичайно високою, оскільки в сучасному світі інформаційні технології стають невід'ємною частиною будь-якого бізнесу, а ризики, пов'язані з інформаційною безпекою, постійно зростають. Швидкий розвиток цифрових технологій, зростання обсягів даних та поширення хмарних сервісів призводять до збільшення кількості кіберзагроз, які можуть серйозно зашкодити підприємствам. Особливо це стосується банківського сектора, де питання захисту даних стає ключовим фактором успішної діяльності. ПриватБанк, як одна з найбільших фінансових установ України, зобов'язаний забезпечити належний рівень інформаційної безпеки для захисту своїх клієнтів та підтримки довіри до банківської системи.

Метою дослідження є розробка рекомендацій щодо вдосконалення системи управління інформаційною безпекою в ПриватБанку на основі аналізу поточного стану, оцінки ризиків та впровадження міжнародних стандартів інформаційної безпеки. Для досягнення цієї мети були поставлені наступні завдання:

7. Проаналізувати теоретичні основи управління інформаційною безпекою, включаючи поняття, сутність та складові системи захисту інформації на підприємстві.

8. Дослідити міжнародні стандарти інформаційної безпеки, такі як ISO/IEC 27001, та оцінити їх застосовність для впровадження в ПриватБанку.

9. Провести аналіз поточного стану системи управління інформаційною безпекою в ПриватБанку, виявити сильні та слабкі сторони існуючих механізмів захисту.

10.Оцінити ризики, пов'язані з інформаційною безпекою в ПриватБанку, та їх вплив на діяльність банку.

11.Розробити рекомендації щодо вдосконалення політики інформаційної безпеки, включаючи підготовку та навчання персоналу, впровадження новітніх технологічних рішень.

12.Визначити шляхи адаптації міжнародних стандартів інформаційної безпеки в умовах українського ринку для підвищення ефективності захисту інформації в ПриватБанку.

Предметом дослідження є процеси управління інформаційною безпекою підприємства, включаючи організаційні, технічні та процедурні аспекти забезпечення захисту інформації.

Об'єктом дослідження є система управління інформаційною безпекою ПриватБанку. Основним методом є аналіз літератури та нормативних документів, що дозволяє дослідити теоретичні основи та міжнародні стандарти інформаційної безпеки. Для вивчення поточного стану системи управління інформаційною безпекою в ПриватБанку застосовуються методи ситуаційного аналізу, які включають вивчення внутрішніх документів банку та оцінку існуючих процедур безпеки. Методи експертного оцінювання використовуються для визначення сильних і слабких сторін існуючої системи безпеки та ризиків, пов'язаних з інформаційною безпекою. Крім того, використовується порівняльний аналіз для виявлення кращих практик управління інформаційною безпекою та їх адаптації до умов українського ринку. Це поєднання методів

дозволяє отримати комплексне розуміння проблематики та розробити обґрунтовані рекомендації щодо вдосконалення системи інформаційної безпеки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Поняття та сутність інформаційної безпеки

Інформаційна безпека (ІБ) є однією з ключових складових загальної системи безпеки підприємства, яка охоплює широкий спектр заходів, що спрямовані на захист інформаційних активів від несанкціонованого доступу, використання, розголошення, зміни або знищення. У сучасному світі інформація стала надзвичайно цінним активом для будь-якої організації, оскільки вона забезпечує підтримку основних бізнес-процесів, стратегічне планування та прийняття управлінських рішень. Інформаційна безпека включає в себе захист даних, систем, мереж та програмного забезпечення від різноманітних загроз, які можуть негативно вплинути на діяльність підприємства. Такі загрози включають кіберзлочинність, промислове шпигунство, випадкові втрати даних, природні катастрофи та технічні збої. Кіберзлочинність є однією з найсерйозніших загроз, що швидко розвивається, і може мати катастрофічні наслідки для організацій, включаючи фінансові збитки, втрату репутації та довіри клієнтів. Промислове шпигунство, яке полягає у викраденні комерційних таємниць і технологій, також становить серйозну загрозу, особливо для компаній, що займаються науково-дослідницькою діяльністю та інноваціями [14].

Втрати даних, спричинені технічними збоями або людськими помилками, можуть призвести до значних перерв у бізнес-процесах і втрат прибутку. Саме тому ефективне управління інформаційною безпекою є необхідним для мінімізації цих ризиків та забезпечення безперебійної роботи організації. Важливість інформаційної безпеки підкреслюється тим, що вона забезпечує основу для довіри до інформаційних систем, якими користуються організації, споживачі та інші зацікавлені сторони. Довіра до безпеки інформаційних систем є критично важливою для підтримки ділових відносин та збереження

конкурентоспроможності на ринку. У зв’язку з цим, організації вкладають значні ресурси у розвиток та вдосконалення своїх систем управління інформаційною безпекою, забезпечуючи дотримання законодавчих вимог та міжнародних стандартів. Це дозволяє їм не тільки захищати свої інформаційні активи, але й підвищувати загальний рівень безпеки, ефективності та стійкості бізнесу.

Основні принципи інформаційної безпеки базуються на трьох ключових елементах: конфіденційності, цілісності та доступності, які часто називають тріадою CIA. Ці принципи формують основу для розробки та реалізації політик і процедур безпеки в організаціях, забезпечуючи захист інформаційних активів від різноманітних загроз.

Конфіденційність означає, що інформація повинна бути доступна тільки тим особам або системам, які мають на це відповідні права і потребу у знанні. Це передбачає впровадження механізмів контролю доступу, які обмежують можливість доступу до даних тільки авторизованим користувачам. Конфіденційність також включає шифрування даних, щоб захистити їх від несанкціонованого перегляду або використання. Забезпечення конфіденційності особливо важливе для чутливої інформації, такої як персональні дані клієнтів, фінансові записи та комерційні таємниці. Втрата конфіденційності може призвести до витоку інформації, що може мати серйозні наслідки для організації, включаючи фінансові втрати та шкоду репутації [7].

Цілісність забезпечує, що інформація залишається точною, повною та незмінною, і що дані не можуть бути змінені або знищені несанкціонованим чином. Це досягається шляхом впровадження механізмів перевірки цілісності даних, таких як хеш-функції та цифрові підписи, які дозволяють виявляти несанкціоновані зміни у даних. Цілісність даних є критично важливою для прийняття обґрунтованих рішень, оскільки невірна або змінена інформація може призвести до неправильних висновків та дій, що негативно впливають на бізнес-процеси. Наприклад, порушення цілісності може призвести до змін у фінансовій

звітності, що, у свою чергу, може спричинити юридичні та регуляторні проблеми для організації.

Доступність забезпечує, що інформаційні ресурси є доступними для авторизованих користувачів у потрібний час. Це передбачає управління ресурсами таким чином, щоб запобігти збоям у доступі або перервах у функціонуванні систем. Забезпечення доступності включає в себе створення резервних копій даних, впровадження відмовостійких систем та планування на випадок надзвичайних ситуацій, які дозволяють швидко відновлювати доступ до даних і систем у разі їхньої недоступності через технічні збої, природні катастрофи або кібератаки. Недостатня доступність інформаційних ресурсів може призвести до зупинки бізнес-процесів, втрати доходів та зниження рівня обслуговування клієнтів.

Разом ці три принципи утворюють основу для ефективного управління інформаційною безпекою, допомагаючи організаціям захищати свої дані від загроз, підтримувати операційну ефективність та забезпечувати відповідність нормативним вимогам. Вони також забезпечують основу для створення довіри між організаціями та їхніми клієнтами, партнерами та іншими зацікавленими сторонами. Дотримання цих принципів є важливим для забезпечення стійкості та конкурентоспроможності [25].

Загрози інформаційній безпеці є різноманітними та динамічними, постійно розвиваючись разом із технологічними інноваціями та змінами в методах ведення бізнесу. Вони можуть бути як внутрішніми, так і зовнішніми, кожна з яких має свої специфічні характеристики та вимагає відповідних стратегій для ефективного управління ризиками.

Кіберзлочинність є однією з найбільших загроз для інформаційної безпеки, оскільки вона включає широкий спектр зловмисних дій, спрямованих на викрадення, зміну або знищення даних. Злочинці використовують різні методи для досягнення своїх цілей, включаючи фішинг, малваре, DDoS-атаки та інші

види атак. Фішинг є однією з найпоширеніших технік, коли зловмисники намагаються обманом змусити жертву надати конфіденційні дані, такі як паролі чи номери кредитних карток, за допомогою підроблених електронних листів або вебсайтів. Малваре, або шкідливе програмне забезпечення, включає віруси, троянські програми та програми-вимагачі, які можуть завдати серйозної шкоди, пошкоджуючи дані або блокуючи доступ до систем до моменту сплати викупу. DDoS-атаки (розподілені атаки на відмову в обслуговуванні) спрямовані на перевантаження серверів трафіком, що робить їх недоступними для законних користувачів.

Внутрішні загрози є не менш небезпечними, оскільки вони виникають від співробітників, які мають легальний доступ до конфіденційної інформації. Ці загрози можуть бути випадковими, наприклад, коли працівник помилково розголошує конфіденційні дані, або навмисними, коли зловмисник у середовищі організації навмисно викрадає або змінює інформацію для особистої вигоди. Внутрішні загрози можуть бути особливо складними для виявлення та управління, оскільки співробітники часто мають законні повноваження та доступ до важливої інформації. Недостатня підготовка персоналу, відсутність контролю доступу та слабкі процедури безпеки можуть сприяти виникненню внутрішніх загроз.[44]

Фізичні загрози також становлять серйозну небезпеку для інформаційної безпеки, оскільки вони можуть призвести до пошкодження або знищення обладнання, що, у свою чергу, може спричинити втрату даних або порушення роботи інформаційних систем. Такі загрози можуть включати пожежі, затоплення, крадіжки обладнання або вандалізм. Вони вимагають впровадження надійних фізичних заходів безпеки, таких як системи контролю доступу до приміщень, відеоспостереження та плани безперервності бізнесу, які дозволяють швидко відновити роботу систем після інциденту.

Загрози інформаційній безпеці є багатогранними і вимагають комплексного підходу до їхнього виявлення та нейтралізації. Ефективне управління інформаційною безпекою вимагає не лише технічних заходів, але й управління людським фактором, включаючи навчання персоналу та створення культури безпеки в організації. Крім того, постійне оновлення та вдосконалення стратегій захисту є необхідним для того, щоб випередити нові загрози та забезпечити захист інформаційних активів на найвищому рівні.

Значення інформаційної безпеки для бізнесу не може бути переоцінене, оскільки вона є фундаментальною умовою для захисту критично важливих даних, безперебійного функціонування бізнес-процесів і підтримки загальної стійкості підприємства. У сучасному світі, де дані є одним з найцінніших активів, ефективне управління інформаційною безпекою безпосередньо впливає на репутацію, фінансову стабільність і довіру клієнтів до компанії.[10]

Кожна компанія обробляє значні обсяги інформації, включаючи персональні дані клієнтів, фінансові звіти, комерційні таємниці та інші чутливі відомості, які можуть бути мішенню для зловмисників. Втрата цих даних або компрометація систем можуть призвести до значних фінансових збитків, включаючи втрату доходів, відшкодування клієнтам і партнерам, витрати на відновлення систем, а також штрафи за невиконання регуляторних вимог, які можуть бути дуже суттєвими. Крім того, у випадку витоку даних або кіберінциденту, компанії можуть зіткнутися з судовими позовами від клієнтів та партнерів, які постраждали внаслідок інциденту. Такі правові виклики можуть ще більше ускладнити фінансову ситуацію і вимагати значних ресурсів для вирішення.

Репутація компанії є ще одним важливим аспектом, на який впливає інформаційна безпека. Втрата довіри з боку клієнтів, партнерів та громадськості може бути довготривалою і важко підлягати відновленню. Клієнти стають все більш обізнаними щодо питань конфіденційності та безпеки даних, тому будь-які

інциденти, пов’язані з порушенням безпеки, можуть швидко поширитися у засобах масової інформації та соціальних мережах, завдаючи серйозної шкоди іміджу компанії. Втрата репутації може також призвести до втрати конкурентних переваг, оскільки клієнти можуть віддати перевагу конкурентам, які забезпечують вищий рівень захисту даних.

Крім фінансових і репутаційних ризиків, інформаційна безпека також відіграє критичну роль у забезпеченні довіри з боку клієнтів та партнерів. Забезпечення надійного захисту даних є важливою умовою для встановлення та підтримки довгострокових відносин з клієнтами, які очікують, що їхні дані будуть захищені і конфіденційні. Компанії, які демонструють високий рівень інформаційної безпеки, мають більше шансів залучити та утримати клієнтів, підвищуючи їхню лояльність і задоволеність. Партнери також схильні до співпраці з компаніями, які гарантують захист даних, оскільки це знижує ризики для їхньої власної діяльності.[6]

У контексті глобалізації та швидкого розвитку інформаційних технологій, забезпечення інформаційної безпеки стає невід'ємною частиною стратегічного управління компанією. Інвестиції в інформаційну безпеку не лише знижують ризики, але й сприяють підвищенню ефективності бізнес-процесів, покращенню управління ризиками та зростанню загальної конкурентоспроможності компанії на ринку. Вони також є важливим елементом відповідності нормативним вимогам і стандартам, що дозволяє компаніям уникати штрафів і підтримувати свою діяльність у правовому полі.

Забезпечення інформаційної безпеки є складним завданням, яке вимагає комплексного підходу, що включає не лише впровадження технічних засобів захисту, але й управління людським фактором, навчання персоналу та створення культури безпеки в організації. Такий підхід дозволяє забезпечити всебічний захист інформаційних активів і підтримувати стабільність та процвітання бізнесу

в умовах постійно зростаючих загроз і викликів сучасного цифрового середовища.

Правове регулювання інформаційної безпеки є невід'ємною частиною сучасної стратегії захисту даних, яка забезпечує дотримання законів та стандартів, що стосуються зберігання, обробки та передачі інформації. Ці нормативно-правові акти визначають вимоги до захисту персональних даних, конфіденційної інформації та інших критично важливих даних, що обробляються підприємствами, урядами та організаціями по всьому світу.

На глобальному рівні одним з найбільш впливових нормативних актів є Загальний регламент захисту даних (GDPR), який набрав чинності в Європейському Союзі у травні 2018 року. GDPR встановлює суворі правила щодо обробки персональних даних, підкреслюючи права індивідів на захист їхніх даних і передбачаючи значні штрафи за порушення цих вимог. Він вимагає від організацій прозорості у способах обробки даних, впровадження відповідних технічних і організаційних заходів для захисту даних, а також забезпечення права на доступ, виправлення та видалення даних. Це означає, що підприємства повинні не лише дотримуватися вимог безпеки, але й активно документувати свої процеси обробки даних, проводити регулярні оцінки ризиків і бути готовими до звітності перед регуляторними органами. GDPR також впливає на підприємства за межами ЄС, які обробляють дані європейських громадян, змушуючи їх адаптувати свої практики захисту даних до міжнародних стандартів.

1.2. Складові системи управління інформаційною безпекою

Політики безпеки є основою системи управління інформаційною безпекою (СУІБ) і визначають набір правил та процедур, які забезпечують комплексний підхід до захисту інформаційних активів в організації. Ці політики створюються для того, щоб надати чіткі інструкції та встановити стандарти поведінки, які

регламентують всі аспекти управління безпекою, починаючи від доступу до даних і закінчуючи реагуванням на інциденти безпеки. Вони служать орієнтиром для всіх співробітників організації, визначаючи їхні обов'язки та відповідальність у сфері захисту даних.

Однією з ключових складових політик безпеки є розробка планів реагування на інциденти, які детально описують кроки, що повинні бути вжиті у разі виявлення загроз або порушень безпеки. Ці плани повинні охоплювати процеси ідентифікації, аналізу, реагування та відновлення, щоб мінімізувати вплив інцидентів на бізнес. Важливо, щоб вони були достатньо гнучкими для адаптації до різних типів загроз і включали чітко визначені ролі і обов'язки всіх учасників процесу, від IT-фахівців до керівництва компанії.

Політики контролю доступу є ще одним критично важливим компонентом, який визначає, хто і на яких умовах може отримувати доступ до різних рівнів даних в організації. Це включає використання механізмів аутентифікації та авторизації, які забезпечують, що тільки уповноважені особи можуть отримувати доступ до конфіденційної інформації. Політики безпеки також регламентують використання різних технологій, таких як двофакторна аутентифікація та біометричні системи, які додають додатковий рівень захисту для критично важливих даних.[25]

Шифрування даних є важливою частиною політик безпеки, що забезпечує захист даних як під час зберігання, так і під час передачі через мережі. Політики визначають вимоги до використання стандартів шифрування та управління ключами, які забезпечують конфіденційність і цілісність даних, навіть якщо вони потрапляють до рук зловмисників. Це особливо актуально для організацій, які працюють з чутливою інформацією, такою як персональні дані клієнтів або фінансові записи.

Управління ризиками також є ключовим аспектом політик безпеки, що включає в себе процеси ідентифікації, оцінки та управління ризиками, які можуть

вплинути на безпеку інформаційних активів. Політики визначають підходи до аналізу ризиків та встановлення пріоритетів у впровадженні заходів безпеки, що дозволяє організації ефективно використовувати ресурси для мінімізації впливу загроз.

Важливо, щоб політики безпеки були чітко документовані та легко зрозумілі для всіх співробітників організації. Це забезпечує їхнє розуміння та виконання на всіх рівнях, що сприяє створенню культури безпеки в компанії. Регулярне оновлення політик безпеки є необхідним для врахування нових загроз, технологічних змін та змін у законодавстві. Це дозволяє організації бути гнучкою та адаптивною до постійно змінюваного середовища загроз.

Інтеграція політик безпеки у загальну бізнес-стратегію компанії є важливим фактором для забезпечення їхньої ефективності та узгодженості з цілями та завданнями організації. Це підкреслює важливість інформаційної безпеки як стратегічного пріоритету, який підтримує конкурентоспроможність та довгострокову стійкість бізнесу. Виконання політик безпеки повинно контролюватися та перевірятися через регулярні аудити та моніторинг, щоб гарантувати їхню відповідність стандартам та вимогам безпеки. Такий підхід забезпечує всебічний захист інформаційних активів та сприяє підтримці довіри з боку клієнтів та партнерів.

Організаційна структура системи управління інформаційною безпекою (СУІБ) є фундаментальним елементом, що визначає розподіл ролей і відповідальностей співробітників у сфері інформаційної безпеки. Ефективна структура забезпечує чітку ієрархію, яка охоплює всі рівні компанії, від вищого керівництва до рядових співробітників, та створює умови для координації зусиль у захисті інформаційних активів.

Технологічні засоби відіграють ключову роль у системі управління інформаційною безпекою (СУІБ), оскільки вони забезпечують технічну основу для захисту інформаційних систем від різноманітних загроз. У сучасному

цифровому середовищі загрози стають дедалі складнішими, тому використання передових технологій є необхідністю для захисту даних та інформаційної інфраструктури організацій.

Одним з найважливіших технологічних засобів є фаєрволи, які виконують функцію бар'єра між внутрішньою мережею організації та зовнішнім світом. Вони контролюють та фільтрують вхідний та вихідний трафік на основі встановлених правил безпеки, запобігаючи несанкціонованому доступу до мережі. Фаєрволи можуть бути як апаратними, так і програмними, і часто використовуються у поєднанні для підвищення рівня захисту. Вони є першою лінією оборони від мережевих атак, таких як спроби сканування портів або вторгнення.

Антивірусне програмне забезпечення є ще одним критично важливим елементом технологічного захисту, призначеним для виявлення, блокування та видалення шкідливих програм, таких як віруси, трояни та програми-вимагачі. Сучасні антивірусні рішення використовують різноманітні методи, включаючи сигнатурний аналіз, евристичний аналіз та поведінкове виявлення, що дозволяє ідентифікувати навіть нові та невідомі загрози. Регулярне оновлення антивірусного програмного забезпечення є критично важливим, оскільки воно забезпечує актуальність бази даних загроз і підвищує ефективність захисту.

Системи виявлення та запобігання вторгнень (IDS/IPS) забезпечують додатковий рівень захисту, активно моніторячи мережевий трафік та системні журнали для виявлення підозрілої активності або відхилень від нормальної поведінки. IDS системи виявляють потенційні загрози та повідомляють про них адміністраторів, тоді як IPS системи можуть автоматично блокувати виявлені атаки в реальному часі. Ці системи допомагають виявляти складні атаки, які можуть не бути виявлені іншими засобами захисту, і є важливим елементом комплексної стратегії безпеки.

Шифрування даних є фундаментальним методом захисту конфіденційності та цілісності даних, як при їх зберіганні, так і при передачі через мережі. Воно перетворює дані в зашифрований формат, який може бути прочитаний тільки уповноваженими користувачами, які мають відповідні ключі дешифрування. Шифрування використовується для захисту даних на жорстких дисках, мобільних пристроях, у хмарних середовищах та під час передавання через інтернет. Вибір правильних алгоритмів шифрування та управління ключами є критично важливим для забезпечення ефективного захисту даних.[51]

Засоби аутентифікації забезпечують контроль доступу до інформаційних систем, підтверджуючи особу користувачів перед наданням їм доступу до ресурсів. Це може включати паролі, смарт-картки, біометричні дані (такі як відбитки пальців або розпізнавання обличчя) та багатофакторну аутентифікацію, яка поєднує кілька методів для підвищення рівня безпеки. Сучасні засоби аутентифікації допомагають запобігати несанкціонованому доступу до систем і даних, забезпечуючи, що тільки легітимні користувачі можуть отримати доступ до конфіденційної інформації.

Оцінка ризиків є невід'ємною частиною системи управління інформаційною безпекою (СУІБ) і слугує основним механізмом для ідентифікації та аналізу потенційних загроз, які можуть вплинути на інформаційні активи організації. Цей процес є критично важливим для побудови ефективної стратегії захисту, яка враховує всі можливі ризики та забезпечує цілісність, конфіденційність і доступність даних.

Процес оцінки ризиків починається з ідентифікації загроз, які можуть вплинути на інформаційні системи. Це включає вивчення внутрішніх і зовнішніх факторів, які можуть становити загрозу, таких як кіберзлочинність, внутрішні зловмисники, технічні збої або природні катастрофи. Після ідентифікації загроз проводиться аналіз вразливостей, тобто слабких місць в існуючій системі захисту, які можуть бути використані зловмисниками. Це можуть бути

неактуальні програмні засоби, неправильна конфігурація систем або недостатня обізнаність персоналу.[4]

Наступним етапом є оцінка ймовірності виникнення загроз і їхнього потенційного впливу на бізнес. Це передбачає визначення того, наскільки ймовірно, що певна загроза реалізується, і який збиток вона може завдати організації. Оцінка впливу може включати фінансові втрати, порушення репутації, юридичні наслідки та інші негативні наслідки для бізнесу. Цей аналіз дозволяє організації зрозуміти, які загрози є найбільш критичними та вимагають першочергової уваги.

На основі проведеної оцінки ризиків розробляються стратегії управління ризиками. Ці стратегії можуть включати кілька підходів до зниження ризиків:

1. Впровадження додаткових заходів безпеки: Це може включати встановлення додаткових засобів захисту, таких як шифрування, багатофакторна аутентифікація або системи виявлення вторгнень. Ці заходи знижують ймовірність виникнення загроз або їх вплив на організацію.

2. Страхування ризиків: Деякі ризики можуть бути застраховані, що дозволяє організації мінімізувати фінансові втрати у разі їх реалізації. Це особливо актуально для ризиків, які важко повністю усунути або контролювати.

3. Уникнення ризиків: У деяких випадках організація може вирішити повністю уникнути певних ризиків, змінюючи свою діяльність або процеси. Наприклад, це може включати відмову від використання небезпечних технологій або практик.

Регулярна оцінка ризиків є необхідною для адаптації стратегії безпеки до змін у зовнішньому середовищі та нових технологічних викликів. Оскільки загрози постійно еволюціонують, організації повинні бути готові до швидкої адаптації своїх підходів до безпеки. Це включає постійний моніторинг і аналіз нових ризиків, оновлення заходів безпеки та перегляд політик і процедур.[11]

Оцінка ризиків також сприяє більш ефективному розподілу ресурсів, дозволяючи організаціям інвестувати у захист тих активів, які є найбільш критичними для їхньої діяльності. Вона допомагає пріоритизувати заходи безпеки, зосереджуючи увагу на найбільш важливих загрозах і мінімізуючи можливі збитки.

Моніторинг та аудит є ключовими складовими системи управління інформаційною безпекою (СУІБ), які відіграють критичну роль у забезпеченні постійного контролю за дотриманням політик безпеки та ефективністю впроваджених заходів захисту. Вони забезпечують безперервний нагляд за інформаційними системами та допомагають організаціям підтримувати високий рівень безпеки у швидко змінюваному середовищі загроз.

Підготовка та навчання персоналу є критично важливими для успішного функціонування СУІБ, оскільки людський фактор часто є найслабшою ланкою в системі безпеки. Організації повинні забезпечувати регулярне навчання та підвищення кваліфікації співробітників, ознайомлюючи їх з актуальними загрозами, політиками безпеки та найкращими практиками захисту даних [54].

Це включає навчання з виявлення фішингових атак, правил безпечного користування інформаційними системами та управління конфіденційною інформацією. Підвищення обізнаності працівників про питання інформаційної безпеки сприяє створенню культури безпеки в організації та знижує ризик інцидентів, пов'язаних з людськими помилками або недбалістю.

1.3. Міжнародні стандарти інформаційної безпеки

Міжнародні стандарти інформаційної безпеки надають структуру для управління інформаційною безпекою у глобальному масштабі. Вони визначають вимоги та рекомендації для забезпечення захисту інформаційних активів у всьому світі, створюючи єдиний підхід до управління безпекою даних. Стандарти

допомагають організаціям захистити свої дані від кіберзагроз, відповідати нормативним вимогам та підвищувати довіру з боку клієнтів і партнерів. Використання стандартів також полегшує обмін найкращими практиками у сфері інформаційної безпеки та сприяє розвитку міжнародного співробітництва у боротьбі з кіберзагрозами.

ISO/IEC 27001 є одним з найвідоміших і найбільш впливових міжнародних стандартів, що встановлює вимоги до системи управління інформаційною безпекою (СУІБ). Цей стандарт розроблений для забезпечення цілісного підходу до управління інформаційною безпекою, надаючи організаціям структуру для розробки, впровадження, підтримки та постійного вдосконалення СУІБ у контексті загального бізнес-ризику. Він охоплює широкий спектр аспектів, включаючи управління ризиками, контроль доступу, безпеку персоналу, фізичну безпеку, безпеку комунікацій, управління активами, а також відповідність нормативним вимогам.

Основна ціль ISO/IEC 27001 полягає у захисті інформаційних активів організації шляхом встановлення адекватних заходів безпеки, які знижують ризики до прийнятного рівня. Стандарт вимагає від організацій ідентифікувати та оцінювати ризики, які можуть вплинути на конфіденційність, цілісність і доступність інформаційних активів, а також розробляти стратегії управління ризиками, що включають впровадження відповідних контролів безпеки. Це включає в себе процес безперервного вдосконалення, що передбачає регулярний моніторинг та оцінку ефективності заходів безпеки, а також адаптацію до нових загроз та викликів.[2]

Контроль доступу є важливим компонентом ISO/IEC 27001, що включає встановлення правил і процедур для обмеження доступу до інформаційних активів лише для уповноважених користувачів. Це може включати використання багатофакторної аутентифікації, управління правами доступу та моніторинг дій користувачів, щоб запобігти несанкціонованому доступу та захистити

конфіденційність даних. Безпека персоналу також є критичним аспектом стандарту, що передбачає навчання та підвищення обізнаності співробітників щодо важливості інформаційної безпеки, а також управління ризиками, пов'язаними з людським фактором.

Фізична безпека є ще одним важливим елементом, який забезпечує захист фізичних об'єктів, таких як сервери та інші апаратні засоби, від фізичних загроз, таких як крадіжки, вандалізм або природні катастрофи. Це може включати впровадження засобів контролю доступу до приміщень, відеоспостереження та інших заходів для забезпечення безпеки фізичної інфраструктури. Безпека комунікацій фокусується на захисті інформації під час її передачі через мережі, використовуючи шифрування, захищені протоколи та інші засоби, щоб запобігти перехопленню або модифікації даних.

Сертифікація за ISO/IEC 27001 є важливим етапом для організацій, які прагнуть продемонструвати свої зобов'язання щодо забезпечення високого рівня інформаційної безпеки та відповідності найкращим міжнародним практикам. Процес сертифікації включає оцінку незалежними аудиторами, які перевіряють відповідність СУІБ організації вимогам стандарту. Отримання сертифіката свідчить про те, що організація впровадила ефективну систему управління безпекою, яка відповідає міжнародним стандартам і постійно вдосконалюється.

Сертифікація за ISO/IEC 27001 також допомагає організаціям створювати довіру з боку клієнтів і партнерів, які можуть бути впевнені у захисті їхніх даних. Це підвищує конкурентоспроможність компаній на міжнародних ринках, оскільки забезпечує відповідність вимогам безпеки, що є критично важливими у багатьох галузях, таких як фінансовий сектор, охорона здоров'я та інформаційні технології. Крім того, сертифікація сприяє зниженню ризиків, пов'язаних з витоками даних та кіберзагрозами, що може зменшити потенційні фінансові втрати та захистити репутацію організації.

ISO/IEC 27001 забезпечує комплексний підхід до управління інформаційною безпекою, який допомагає організаціям ефективно захищати свої інформаційні активи, відповідати нормативним вимогам і підтримувати високий рівень довіри з боку клієнтів та партнерів. Він є основою для побудови надійної системи управління безпекою, яка здатна адаптуватися до швидко змінюваного середовища загроз і забезпечувати стійкість та безперервність бізнесу в умовах сучасного цифрового світу.

NIST SP 800-53 є одним з найбільш впливових стандартів, розроблених Національним інститутом стандартів і технологій (NIST) у США, що надає рекомендації щодо вибору та впровадження заходів безпеки для захисту інформаційних систем. Хоча спочатку цей стандарт був розроблений для федерального уряду США, його широко використовують і в приватному секторі завдяки його комплексному підходу до управління інформаційною безпекою. NIST SP 800-53 охоплює широкий спектр аспектів безпеки, що дозволяє організаціям адаптувати його до своїх специфічних потреб і забезпечувати високий рівень захисту інформаційних активів.

Стандарт визначає базовий набір контролів безпеки, які охоплюють різні аспекти захисту інформаційних систем, такі як управління доступом, безпека операцій, безпека мережі, безпека прикладного програмного забезпечення та фізична безпека інфраструктури. Управління доступом є одним з ключових елементів, що включає встановлення правил для обмеження доступу до інформаційних ресурсів на основі ролей користувачів та їх повноважень. Це допомагає запобігти несанкціонованому доступу до конфіденційної інформації та забезпечити захист даних від витоків або крадіжок.

Безпека операцій охоплює процедури та процеси, що забезпечують безперебійне та безпечне функціонування інформаційних систем. Це включає управління конфігурацією, моніторинг системних журналів та виявлення аномальної активності, яка може свідчити про потенційні загрози. Крім того,

заходи безпеки повинні забезпечувати можливість швидкого відновлення систем у разі інцидентів або збоїв.

Безпека мережі охоплює технології та практики, що забезпечують захист даних під час їх передачі через мережі. Це може включати використання шифрування, захищених протоколів та мережевих фаєрволів для запобігання перехопленню або модифікації даних під час їхнього транспортування. Ефективний захист мережі є критично важливим для запобігання різноманітним кіберзагрозам, таким як атаки типу «людина посередині» (Man-in-the-Middle) або DDoS-атаки.

Безпека прикладного програмного забезпечення зосереджується на забезпеченні того, щоб програмні рішення були розроблені з урахуванням безпеки, включаючи впровадження тестування вразливостей, захист від ін'єкцій та інших поширених загроз. Це включає використання найкращих практик розробки безпечного програмного забезпечення, які допомагають запобігти експлуатації вразливостей у коді та забезпечують надійний захист даних, що обробляються програмними додатками [11].

Фізична безпека інфраструктури є ще одним важливим аспектом, що забезпечує захист фізичних компонентів інформаційних систем, таких як сервери, мережеві пристрої та інші апаратні засоби. Це може включати заходи, такі як контроль доступу до приміщень, використання відеоспостереження та інші методи захисту, які запобігають несанкціонованому фізичному доступу до критично важливих об'єктів.

NIST SP 800-53 не лише допомагає організаціям у виявленні та зниженні ризиків, пов'язаних з інформаційною безпекою, але й сприяє підвищенню загального рівня захисту шляхом впровадження систематичного підходу до управління безпекою. Стандарт також дозволяє організаціям відповідати вимогам нормативних актів та галузевих стандартів, що є важливим аспектом у підтримці довіри з боку клієнтів та партнерів.

Використання NIST SP 800-53 вимагає регулярного перегляду та оновлення заходів безпеки у відповідь на нові загрози та технологічні зміни. Це забезпечує організаціям гнучкість у адаптації своїх стратегій безпеки та підтримує їх здатність до протидії новим викликам у сфері кібербезпеки. Стандарт надає інструменти та методології, які допомагають організаціям побудувати надійну систему захисту, яка здатна ефективно управляти ризиками та забезпечувати довгострокову стійкість бізнесу в умовах постійно змінюваного середовища загроз.

COBIT (Control Objectives for Information and Related Technologies) є потужним фреймворком, розробленим для управління та контролю інформаційних технологій (IT) у бізнес-середовищі. Він надає комплексну структуру, яка допомагає організаціям інтегрувати IT-менеджмент із загальними бізнес-цілями, забезпечуючи гармонійний баланс між ризиками, вигодами та ресурсами. COBIT є важливим інструментом, який сприяє впровадженню ефективних процесів управління інформаційною безпекою, що дозволяє підвищити прозорість операцій, забезпечити відповідність нормативним вимогам та поліпшити загальний рівень захисту інформаційних активів [22].

Фреймворк COBIT охоплює широкий спектр аспектів, які є критично важливими для ефективного управління інформаційними технологіями. Одним з основних компонентів є управління ризиками, яке допомагає організаціям ідентифікувати, оцінювати та управляти ризиками, що можуть вплинути на їх інформаційні системи. Це передбачає впровадження заходів, які знижують ймовірність реалізації ризиків або мінімізують їхній вплив на бізнес. Управління ризиками в рамках COBIT базується на систематичному підході, що забезпечує відповідність бізнес-цілям та вимогам безпеки.

Забезпечення безперервності бізнесу є ще одним важливим аспектом COBIT, який фокусується на забезпеченні стійкості та безперебійності критичних бізнес-процесів у випадку інцидентів або збоїв. Це включає розробку та

впровадження планів безперервності бізнесу, які дозволяють організаціям швидко відновлювати свою діяльність після аварійних ситуацій, зменшуючи тривалість простою та мінімізуючи фінансові втрати. Такий підхід допомагає організаціям забезпечити стійкість до різноманітних загроз, таких як природні катастрофи, технічні збої або кіберінциденти.

Управління інцидентами є ще одним ключовим компонентом фреймворку COBIT, який охоплює процеси ідентифікації, аналізу та реагування на інциденти безпеки. Це забезпечує швидке виявлення та усунення загроз, що допомагає мінімізувати їхній вплив на бізнес. Управління інцидентами включає координацію дій між різними підрозділами, що сприяє ефективному вирішенню проблем і забезпечує безперебійність операцій. Процеси управління інцидентами у COBIT також включають навчання та підвищення обізнаності персоналу, що дозволяє забезпечити готовність до реагування на нові виклики.

Управління ресурсами є важливою складовою COBIT, яка забезпечує ефективне використання та розподіл IT-ресурсів. Це включає управління фінансовими, людськими та технологічними ресурсами, що є критично важливими для підтримки IT-інфраструктури та реалізації бізнес-стратегій. COBIT допомагає організаціям оптимізувати використання ресурсів, забезпечуючи ефективність і економічність IT-операцій.

Завдяки своїй гнучкості та адаптивності, COBIT широко використовується в усьому світі як інструмент для підвищення ефективності управління інформаційними технологіями. Він дозволяє організаціям забезпечити відповідність нормативним вимогам та галузевим стандартам, що є важливим для підтримки довіри з боку клієнтів та партнерів. Використання COBIT сприяє підвищенню прозорості та підзвітності процесів управління IT, що поліпшує загальний рівень захисту інформаційних активів і забезпечує стійкість бізнесу в умовах швидко змінюваного технологічного середовища.

ITIL (Information Technology Infrastructure Library) є загальновизнаним фреймворком, який надає рекомендації та найкращі практики для управління IT-послугами. Він спрямований на забезпечення ефективності, надійності та безпеки IT-інфраструктури шляхом інтеграції IT-послуг із загальними бізнес-стратегіями та цілями організації. Основна мета ITIL полягає в тому, щоб покращити якість надання IT-послуг, знизити операційні ризики та оптимізувати витрати, що дозволяє організаціям ефективніше використовувати свої IT-ресурси та підвищувати конкурентоспроможність.

ITIL описує структурований підхід до управління IT-послугами, який охоплює всі аспекти життєвого циклу послуг. Це включає управління інцидентами, управління проблемами, управління змінами, управління рівнем обслуговування та управління безпекою інформації. Управління інцидентами фокусується на швидкому відновленні нормальної роботи IT-послуг після виникнення інцидентів, мінімізуючи їхній вплив на бізнес-операції. Це включає ідентифікацію та реєстрацію інцидентів, їхній аналіз та вирішення, а також повідомлення користувачів про статус та прогрес.

Управління проблемами спрямоване на ідентифікацію та усунення корінних причин інцидентів, запобігання їх повторенню та мінімізацію впливу на бізнес. Це включає аналіз та виявлення причин проблем, розробку тимчасових рішень або обхідних шляхів, а також впровадження постійних рішень для їх усунення. Управління змінами охоплює процеси планування, реалізації та контролю змін у IT-системах, щоб мінімізувати ризики та забезпечити стабільність IT-інфраструктури. Це передбачає ретельне оцінювання впливу змін, їхнє тестування та затвердження перед впровадженням у продуктивне середовище.

Управління рівнем обслуговування забезпечує, що IT-послуги відповідають домовленим рівням якості та продуктивності, визначеним у угодах про рівень обслуговування (SLA). Це включає моніторинг та звітування про

продуктивність IT-послуг, аналіз відповідності до SLA та впровадження заходів для підвищення якості послуг. Управління безпекою інформації в рамках ITIL охоплює всі аспекти захисту інформаційних активів, включаючи конфіденційність, цілісність та доступність даних. Це забезпечує захист IT-інфраструктури від внутрішніх та зовнішніх загроз, зменшуючи ризики витоку або компрометації даних [34].

Загалом, використання ITIL допомагає організаціям інтегрувати IT-послуги з бізнес-цілями, забезпечуючи надійність, ефективність та безпеку IT-інфраструктури. Це сприяє підвищенню якості обслуговування клієнтів, покращенню управління ресурсами та забезпеченню стійкості бізнесу. ITIL є широко визнаним стандартом у галузі управління IT-послугами, який дозволяє організаціям ефективно керувати своїми IT-операціями та підтримувати високий рівень інформаційної безпеки.

GDPR (Загальний регламент захисту даних) є важливим регламентом Європейського Союзу, який встановлює жорсткі вимоги до обробки персональних даних. Його основна мета — захист прав і свобод фізичних осіб у контексті обробки їхніх персональних даних, підвищення рівня довіри та безпеки в цифровому середовищі. GDPR вимагає від організацій прозорості у своїх процесах обробки даних, забезпечення права на доступ, виправлення та видалення даних, а також отримання явної згоди суб'єктів даних на обробку їхньої інформації.

GDPR застосовується до всіх компаній, які обробляють дані європейських громадян, незалежно від їхнього місцезнаходження. Це означає, що навіть компанії за межами ЄС, які працюють з даними резидентів ЄС, повинні відповідати вимогам регламенту. Виконання вимог GDPR є обов'язковим і передбачає серйозні санкції у разі порушень, включаючи значні штрафи, що можуть досягати до 4% від глобального річного доходу компанії або 20 мільйонів

євро, залежно від того, яка сума більша. Це робить виконання регламенту критично важливим для організацій у всьому світі.

GDPR сприяє підвищенню довіри з боку споживачів і партнерів, які можуть бути впевнені, що їхні дані обробляються безпечно і з дотриманням усіх правових вимог. Він також стимулює організації до впровадження кращих практик у сфері захисту даних та інформаційної безпеки, що сприяє зміцненню їхньої репутації та конкурентоспроможності. Регламент сприяє підвищенню обізнаності про права на захист даних та відповідальності організацій за їх дотримання, що є важливим кроком у створенні безпечного та прозорого цифрового середовища [41].

Міжнародні стандарти інформаційної безпеки забезпечують структуру для захисту інформаційних активів у глобальному масштабі, допомагаючи організаціям впроваджувати ефективні стратегії управління безпекою. Вони сприяють встановленню єдиних підходів до захисту даних, підвищують довіру з боку клієнтів і партнерів та забезпечують відповідність нормативним вимогам. Використання стандартів дозволяє організаціям бути проактивними у своїх зусиллях щодо забезпечення безпеки, забезпечуючи довгострокову стійкість та конкурентоспроможність у сучасному цифровому середовищі. Зважаючи на постійно зростаючі загрози та виклики, що постають перед організаціями, міжнародні стандарти інформаційної безпеки є невід'ємною частиною стратегії захисту даних та підтримки високого рівня інформаційної безпеки.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЮ БЕЗПЕКОЮ АТ КБ ПРИВАТБАНКУ

2.1. Основні відомості про компанію АТ КБ Приватбанк

Акціонерне товариство «Приватбанк», відоме також як АТ «Приватбанк», є одним з провідних банків нового покоління, що не виник на базі пострадянських фінансових структур. Банк був заснований 19 березня 1992 року та отримав свідоцтво про державну реєстрацію з номером А 01 № 054809. Головний офіс розташований у Дніпрі, Дніпропетровської області. Статутний капітал банку перевищує 206 млрд грн, а середня чисельність співробітників становить близько 22,7 тисяч осіб. АТ «Приватбанк» є одним з найбільших роботодавців в Україні, активно демонструючи соціальну відповідальність через звіти про сталий розвиток, прийом на роботу осіб з інвалідністю (4% від загальної кількості працівників), регулярне підвищення кваліфікації співробітників і створення у 2003 році Корпоративного університету для навчання та розвитку персоналу [47].

У межах діяльності за кодами КВЕД 64.19, 66.19 та 66.12, АТ «Приватбанк» займається грошовим посередництвом, наданням допоміжних фінансових послуг (окрім страхування та пенсійного забезпечення) та посередництвом у сфері цінних паперів.

Проведення пруденційного нагляду за діяльністю АТ «Приватбанк» здійснюється НБУ. Банк підтримує кореспондентські відносини з іншими фінансовими установами. Рахунки в національній валюті обслуговуються в НБУ, тоді як рахунки в іноземній валюті обробляються через JP Morgan Chase Bank, головний офіс якого знаходиться в Нью-Йорку, США. Фінансові розрахунки виконуються через ПАТ «Розрахунковий центр обслуговування фінансових ринків». В рамках своєї діяльності на фондовому ринку, включаючи процеси клірингу, центр забезпечує послуги з грошових розрахунків по угодам з цінними паперами та іншими фінансовими інструментами. Це включає угоди як на

фондовій біржі, так і поза її межами, за принципом «поставка цінних паперів проти оплати».

Після завершення приватизації банку наприкінці 2016 року всі акції статутного капіталу банку були передані у власність держави через Міністерство фінансів України. Міністерство розташоване за адресою: 01008, місто Київ, вулиця Грушевського, будинок 12/2, ідентифікаційний код 00013480 [47].

АТ «Приватбанк» стало правонаступником всіх прав та обов'язків ЗАТ «ПриватБанк», яке, в свою чергу, перейняло права та зобов'язання ТОВ КБ «ПриватБанк». 21 грудня 2016 року держава набула 100% акцій банку відповідно до статті 411 ЗУ «Про систему гарантування депозитів фізичних осіб» та Постанови Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2016 року № 961 «Про деякі питання забезпечення стабільності фінансової системи».

Таблиця 2.1

Відомості про емісії акцій ПАТ КБ «Приватбанк»

Дата реєстрації випуску	Номер свідоцтва про реєстрацію випуску	Орган, що реєструє випуск	Міжнародний ідентифікаційний номер	Тип цінного паперу	Форма існування та форма випуску	Номінальна вартість акцій (грн.)	Кількість акцій (шт.)	Загальна номінальна вартість (грн.)	Частка в статутному капіталі (у відсотках)
28.12.2016	126/1/2016	НКЦПФР	Нац. регуля-тор	Проста бездоку-ментар. акція іменного типу	Іменні бездоку-ментарні	280,00	597195531	167494748960	100,00

Продовження таблиці 2.1

10.07.2017	77/12017	НКЦПФР	UA4000121388	Проста бездоку-ментар. акція іменного типу	Іменні бездоку-ментарні	280,00	678552658	189994743960	58,33
22.12.2017	115/1/2017	НКЦПФР	UA4000121388	Проста бездоку-ментар. акція іменного типу	Іменні бездоку-ментарні	280,00	735927658	206059743960	100,00

Джерело: звіт з питань корпоративного управління

28 грудня 2016 року Міністерство фінансів України, яке є єдиним акціонером, ухвалило рішення про збільшення статутного капіталу на суму 116 799 998,0 тис. грн шляхом приватного розміщення акцій додаткової емісії. Усі акції були успішно розміщені, а відповідний звіт був затверджений (див. табл. 2.1).

10 липня 2017 року Міністерство фінансів України, як єдиний акціонер, ухвалило рішення про збільшення статутного капіталу на 38 564 995,0 тис. грн шляхом приватного розміщення акцій додаткової емісії. У результаті фактичного розміщення акцій статутний капітал було збільшено на 22 499 995,0 тис. грн, що становило 58,34% від запланованої суми [47].

12 жовтня 2017 року Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР) зареєструвала звіт про результати приватного розміщення акцій банку і видала свідоцтво про реєстрацію цього випуску. 22 грудня 2017 року Міністерство фінансів України прийняло рішення про подальше збільшення статутного капіталу на 16 065,0 млн грн шляхом додаткового приватного розміщення акцій. Це розміщення було повністю завершено, і відповідний звіт затверджено. Акції АТ «Приватбанк» не торгуються на організованому ринку і не мають біржового лістингу [47].

Держава здійснює свої права як власник банку, дотримуючись передових світових стандартів корпоративного управління. Управління банком здійснюється відповідно до принципів ОЕСР щодо корпоративного управління

державними підприємствами, принципів корпоративного управління в банках від Базельського комітету з банківського нагляду, а також рекомендацій Європейської банківської установи щодо внутрішнього управління. Ці міжнародні стандарти застосовуються в межах, що не суперечать чинному законодавству України.

Організаційна структура управління ПАТ «Приватбанк», включаючи підпорядкованість і принципи взаємодії між управлінськими органами, а також розподіл повноважень і компетенцій, регламентовані у Статуті та відповідних положеннях про структурні підрозділи. ПАТ «Приватбанк» виступає як універсальна фінансова установа з ключовим системним значенням, що здійснює свою діяльність по всій Україні завдяки розгалуженій мережі філій і відділень. Адаптивність банку до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі забезпечується гнучкою організаційною структурою управління, що є однією з найсучасніших серед українських та європейських банків завдяки впровадженню передових світових практик.

Банк має 24 філії в усіх регіонах України, а також значну кількість відділень (2200), що забезпечують клієнтам зручний доступ до банківських послуг по всій країні. ПАТ «Приватбанк» підтримує ефективну систему внутрішнього контролю, використовуючи централізацію функцій на рівні Головного офісу, впроваджуючи єдині стандарти для структурних підрозділів, оптимізуючи процеси, усуваючи дублювання функцій, підвищуючи рівень автоматизації банківських операцій та управлінських процесів, а також покращуючи взаємодію між бек-офісом, мідл-офісом, фронт-офісом і Головним офісом, філіями та відділеннями [47].

Відповідно до статті 13 ЗУ «Про банки і банківську діяльність» [42], ПАТ «Приватбанк» є членом банківської асоціації «Незалежна асоціація банків України» (НАБУ), яка зареєстрована за кодом ЄДР 37924657 і розташована за адресою: 03150, м. Київ, вул. Велика Васильківська, 72А/96. Крім того, ПАТ

«Приватбанк» входить до професійного об'єднання – Асоціації учасників ринку капіталу та деривативів, яка займається діяльністю, пов'язаною з депозитарними операціями та торгівлею цінними паперами. Банк також є членом Асоціації «Українські фондові торговці», яка спеціалізується на депозитарній діяльності та здійсненні операцій з цінними паперами [47].

Відповідно до статті 49 ЗУ «Про акціонерні товариства», акціонерні товариства з єдиним акціонером не зобов'язані виконувати вимоги щодо проведення загальних зборів. Усі рішення, які зазвичай належать до компетенції загальних зборів, ухвалюються єдиним акціонером і оформлюються письмово (у вигляді рішення). Міністерство фінансів України визнає таке рішення як протокол загальних зборів акціонерного товариства [47].

З 2017 по 2021 рік АТ «Приватбанк» не здійснював відрахувань до фонду виплати дивідендів за підсумками своєї діяльності. Відповідно до Наказу Міністерства фінансів України від 27 квітня 2018 року № 460, через фінансовий стан банку рішенням було ухвалено не проводити нарахування та виплату дивідендів за простими акціями АТ «Приватбанк». Крім того, АТ «Приватбанк» підтримує тісні ділові відносини з контрагентами (додаток В) [37].

Під час здійснення операцій на фондовому ринку «Приватбанк» взаємодіє з ПАТ «Національний депозитарій України» та ДУ «Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України».

Для забезпечення своєї операційної діяльності та дотримання вимог ліцензії Банк володіє основними засобами (див. табл. 6, див. Додаток, Е). Загальна вартість основних засобів підприємства за період з 01.01.2021 до 01.01.2022 значно зменшилася, особливо це стосується засобів невиробничого призначення. Вартість основних засобів виробничого призначення знизилася на 553,877 тис. грн., що становить зменшення на 15,37%. У той же час, частка виробничих засобів у загальній структурі збільшилася з 73,28% до 84,03%, що свідчить про збільшення на 10,76%.

Категорії виробничих засобів, такі як будівлі та споруди, машини та обладнання, також зазнали скорочення вартості. Зокрема, вартість будівель та споруд знизилася на 225,039 тис. грн. (-12,56%), а частка у загальній структурі зросла на 6,74%. Вартість машин та обладнання зменшилася на 130,836 тис. грн. (-11,70%), але їх частка у структурі зросла на 4,47%. Транспортні засоби втратили 16,150 тис. грн. у вартості, що становить скорочення на 27,41%, однак їх частка залишилась майже незмінною. Інші засоби знизилися у вартості на 181,852 тис. грн., що становить скорочення на 28,64%, а їх частка у структурі трохи зменшилася [47].

Значне скорочення спостерігалося в основних засобах невиробничого призначення, де вартість зменшилася на 734,573 тис. грн., що складає 55,91%. Частка невиробничих засобів у загальній структурі також зменшилася з 26,72% до 15,97%, що становить зниження на 10,76%.

Такі дані свідчать про суттєве зниження інвестицій в основні засоби невиробничого призначення та можливе скорочення витрат на засоби виробничого призначення, що може бути результатом економічної оптимізації чи впливу зовнішніх факторів на підприємство.

2.2. Фінансово-економічна характеристика компанії АТ КБ Приватбанк

На 1 вересня 2022 року власний капітал КБ «Приватбанк» становить 79 512 501,00 тисяч гривень. При цьому банк має непокритий збиток у розмірі 143 087 564,00 тисяч гривень. (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Склад і структура капіталу КБ «Приватбанк» на 01.09.2022

Статутний капітал	Емісійні різниці	Резервні та інші фонди	Резерви переоцінки	Непокритий збиток	Загальний власний капітал
Гроші, тис. грн.					
206059744,00	22690,00	9696019,00	6821612,00	-	79512501,00

				143087564,00	
Структура в відсотках					
259,15	0,03	12,19	8,58	-179,96	100,00

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності підприємства

Компанія має значний статутний капітал у розмірі 206059744 тис. грн, що становить 259,15% від загального власного капіталу. Це вказує на великий початковий внесок власників. Емісійні різниці складають лише 22690 тис. грн або 0,03%, що свідчить про незначні коригування цін акцій. Резервні та інші фонди мають суму 9696019 тис. грн або 12,19%, що є середнім показником для фінансової подушки безпеки. Резерви переоцінки складають 6821612 тис. грн, або 8,58%, що відображає значні зміни в оцінці активів. Проте, компанія має непокритий збиток у розмірі -143087564 тис. грн, що становить -179,96% від загального власного капіталу. Це свідчить про серйозні фінансові труднощі, які можуть бути результатом тривалих збитків або неефективної діяльності. Загальний власний капітал компанії складає 79512501 тис. грн, що є сумою всіх компонентів власного капіталу. Високий рівень непокритого збитку вказує на критичні проблеми, і компанії слід вжити заходів для поліпшення свого фінансового стану [47].

В період з 2018 по 2021 рік вартість активів зросла на 18,3%, збільшившись з 492 до 582млрд грн (див. табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Загальний обсяг активів банків, млрд. грн.

Дата	Державні	Іноземні	Приватні	Приватбанк	Частка ПриватБанку в активах державних банків, %
31.12.2017	601,00	547,00	208,00	492,00	45,01
31.12.2018	616,00	544,00	226,00	525,00	46,01
31.12.2019	645,00	539,00	246,00	552,00	46,12
31.12.2020	666,00	637,00	336,00	566,00	45,94
31.12.2021	591,00	709,00	476,00	583,00	49,66
31.03.2022	583,00	625,00	463,00	582,00	49,96
Темп зростання, кратне збільшення	0,97	1,14	2,23	1,18	–

Джерело: розраховано автором на основі фінансових показників банківської системи України

Як видно з табл. 2.3. загальний обсяг активів державних банків зменшився з 601 млн грн у 2017 році до 591 млн грн у 2021 році. Це свідчить про певне зниження їхньої ваги на ринку протягом зазначеного періоду, хоча були коливання в показниках між окремими роками. Однак у 2020 році активи державних банків збільшилися до 666 млн грн, а в 2021 році знову зменшилися.

Іноземні банки демонструють позитивну динаміку зростання активів. Обсяг їх активів зріс з 547 млн грн у 2017 році до 709 млн грн у 2021 році, що представляє собою збільшення на 31,7%. Цей показник свідчить про зростаючий вплив іноземних банків на ринку і їхню стабільну позицію.

Приватні банки також показують зростання, але менш динамічно, ніж іноземні. Їхні активи зросли з 208 млн грн у 2017 році до 476 млн грн у 2021 році. Це свідчить про суттєве зростання активів приватних банків, хоча і не таке значне, як у іноземних банків.

Активи ПриватБанку збільшилися з 492 млн грн у 2017 році до 583 млн грн у 2021 році, що демонструє помірне зростання. Цей банк посідає значну частку на ринку, і його частка в активах державних банків зросла з 45,01% у 2017 році до 49,66% у 2021 році. Це свідчить про зростання ролі ПриватБанку в загальному обсязі активів державних банків.

Отже, дані свідчать про зміни в банківському секторі, зокрема про зростання ролі іноземних і приватних банків. ПриватБанк зберігає значну частку в активів державних банків і демонструє стабільний зростання (рис. 2.1).

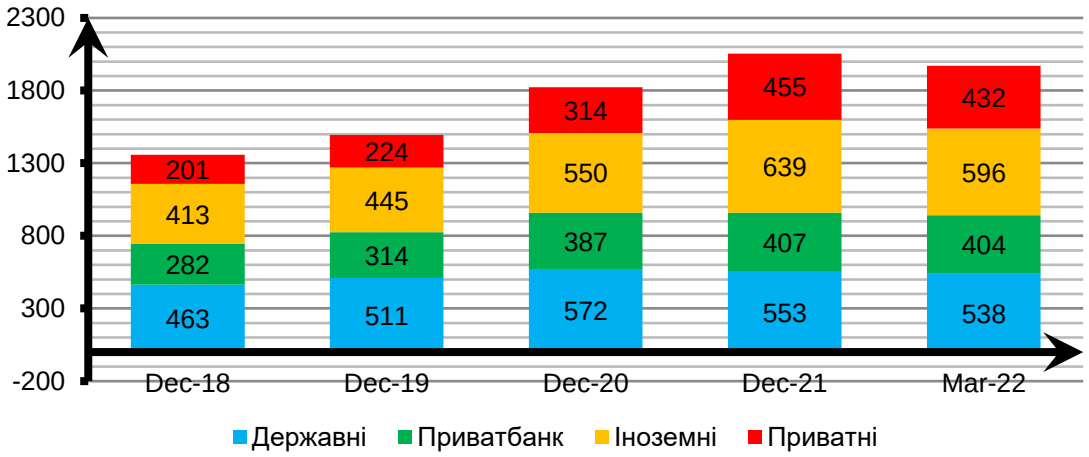

Рис. 2.1. Чисті активи за категоріями банків, млрд. грн.

Джерело: розраховано автором на основі офіційних статистичних джерел (НБУ)

Темпи зростання активів різних типів банків показують різну динаміку. Для державних банків темп зростання становить 0,97, що вказує на незначне зниження активів у цьому секторі. Іноземні банки мають темп зростання 1,14, що свідчить про помірне збільшення їхніх активів. Приватні банки демонструють найбільше зростання з темпом 2,23, що свідчить про значне розширення їхніх активів. ПриватБанк має темп зростання 1,18, що вказує на помірне зростання активів цього банку [67].

У періоді з 2018 по 2021 рік частка ПриватБанку у чистих активах за категоріями банків (табл. 2.4) зросла з 19,4% до 20,5%.

Таблиця 2.4

Розподіл чистих активів серед категорій банків, %

Дата	Державні	Іноземні	Приватні	ПриватБанк
31.12.2017	35,50	31,10	14,00	19,40
31.12.2018	34,00	30,40	14,80	20,70
31.12.2019	34,20	29,80	15,00	21,00
31.12.2020	31,40	30,20	17,20	21,20
31.12.2021	26,90	31,10	22,10	19,80
31.03.2022	27,30	30,20	21,90	20,50

Джерело: розраховано автором на основі фінансової звітності підприємства

Збільшення активів стало можливим завдяки кредитам СГД і ФО в національній валюті (рис. 2.2-2.3).

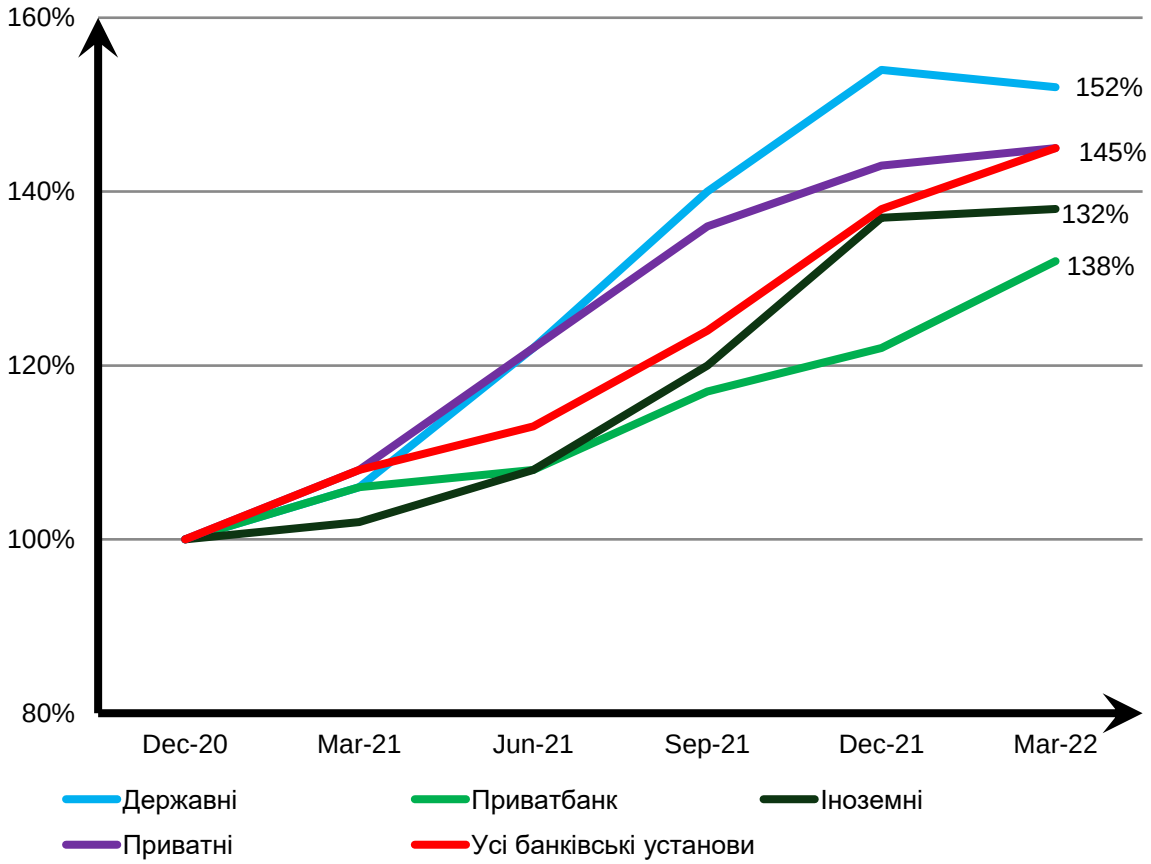

Рис. 2.2. Чисті кредити СГД в національній валюті за 2020 рік становлять 100%

Джерело: побудовано автором на основі фінансової звітності підприємства

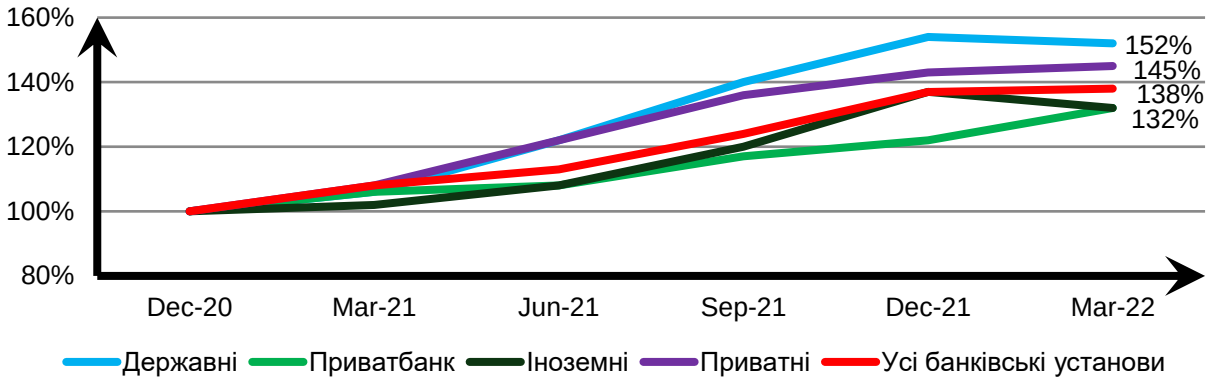

Рис. 2.3. Чисті кредити ФО в національній валюті за 2020 рік дорівнюють 100%

Джерело: побудовано автором на основі звітності підприємства

Отже, серед позитивних аспектів діяльності банку слід відзначити суттєве зростання його активних операцій, тоді як негативними факторами є великий обсяг непокритих збитків у балансі [12].

2.3 Аналіз банківських послуг АТ Приватбанк

Залучення коштів клієнтів відбувається через окремі структурні підрозділи ПриватБанку (табл. 2.5), кількість яких зменшилася з 2,0 тис. до 1,5 тис. одиниць.

Таблиця 2.5

Кількість структурних підрозділів банків, тис. одиниць

Банки	Дати				
	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2020	31.12.2021	31.03.2022
Державні	2,90	2,60	2,20	1,90	1,80
Іноземні	1,80	1,60	1,50	1,40	1,30
Приватні	1,80	1,80	1,80	1,90	1,90
ПриватБанк	2,00	1,90	1,70	1,50	1,50
Загалом	8,50	8,00	7,10	6,70	6,50
Частка Приватбанку, %	23,53	23,75	23,94	22,39	23,08

Джерело: розраховано автором на основі звітності підприємства

Протягом аналізованого періоду, з 31 грудня 2018 року по 31 березня 2022 року, спостерігається зниження частки державних і іноземних банків у загальному обсязі. Частка державних банків зменшилася з 2,90% до 1,80%, що може свідчити про зменшення їхньої ролі на ринку. Аналогічно, частка іноземних банків знизилася з 1,80% до 1,30%, що може вказувати на їхню зменшену присутність або активність.

У той же час, частка приватних банків залишалася стабільною на рівні 1,80% до 2021 року, після чого зросла до 1,90%. Це може свідчити про поступове покращення позицій приватних банків на ринку, що може бути результатом їхньої агресивної стратегії або поліпшення якості обслуговування.

ПриватБанк, хоча і зазнав зниження частки з 2,00% до 1,50%, відзначив певне відновлення до 1,50% у 2022 році. Це свідчить про стабілізацію після

періоду зниження, що може бути результатом коригування стратегії або підвищення ефективності роботи банку.

Загальна частка банків у ринку знизилася з 8,50% до 6,50%, що може вказувати на загальне зменшення обсягів діяльності всіх банків або зміну ринкових умов.

Частка ПриватБанку в загальному обсязі залишалася відносно стабільною, коливаючись від 23,53% до 23,08%. Це свідчить про те, що, незважаючи на загальні зміни в ринку, ПриватБанк зберіг свою значущість і стабільність на ринку [47].

Протягом 2018-2021 років обсяг зобов'язань Приватбанку зріс з 234,00 до 363,00 млрд. грн, що є збільшенням у 1,55 рази.

Аналіз даних з табл.2.7. показує різні тенденції в обсягах зобов'язань банківських установ різних типів, а також у частці Приватбанку серед державних банків.

По-перше, обсяги зобов'язань державних банків зросли з 423 млн грн у 2017 році до 507 млн грн у 2021 році, з деяким зниженням до 496 млн грн на початок 2022 року. Це свідчить про загальне зростання обсягу зобов'язань у цій категорії, з найбільшим приростом у 2020 році.

Обсяги зобов'язань іноземних банків також продемонстрували позитивну тенденцію, зростаючи з 357 млн грн у 2017 році до 546 млн грн у 2021 році. Після досягнення піку у 2021 році спостерігається незначне зменшення до 522 млн грн у першому кварталі 2022 року. Це свідчить про загальне зростання, хоча і з деякою нестабільністю.

Приватні банки відзначаються найзначнішим зростанням обсягу зобов'язань, з 159 млн грн у 2017 році до 405 млн грн у 2021 році, з подальшим зниженням до 380 млн грн на початку 2022 року. Це демонструє надзвичайно швидке збільшення обсягу зобов'язань у цій категорії.

Що стосується Приватбанку, його зобов’язання зросли з 234 млн грн у 2017 році до 363 млн грн у першому кварталі 2022 року. Це свідчить про стабільний ріст обсягу зобов’язань Приватбанку, з особливо помітним зростанням у 2020 році.

Частка Приватбанку в зобов’язаннях державних банків також зросла з 35,62% у 2017 році до 42,26% у 2022 році. Це свідчить про збільшення ролі Приватбанку серед державних банків, що підкреслює його зростаюче значення в цій категорії.

Темпи зростання обсягів зобов’язань демонструють, що приватні банки мають найбільше кратне збільшення (2,39), що свідчить про швидкий ріст у цій категорії. Іноземні банки мають середній темп зростання (1,46), а Приватбанк — 1,55, що вказує на стійке зростання його зобов’язань. Загалом, дані показують, що всі категорії банків демонструють позитивні тенденції в зростанні, але приватні банки найбільше вирізняються швидкістю цього зростання [47].

Частка ПриватБанку в зобов’язаннях державних банків зросла з 35,62% до 42,26% (рис. 2.4).

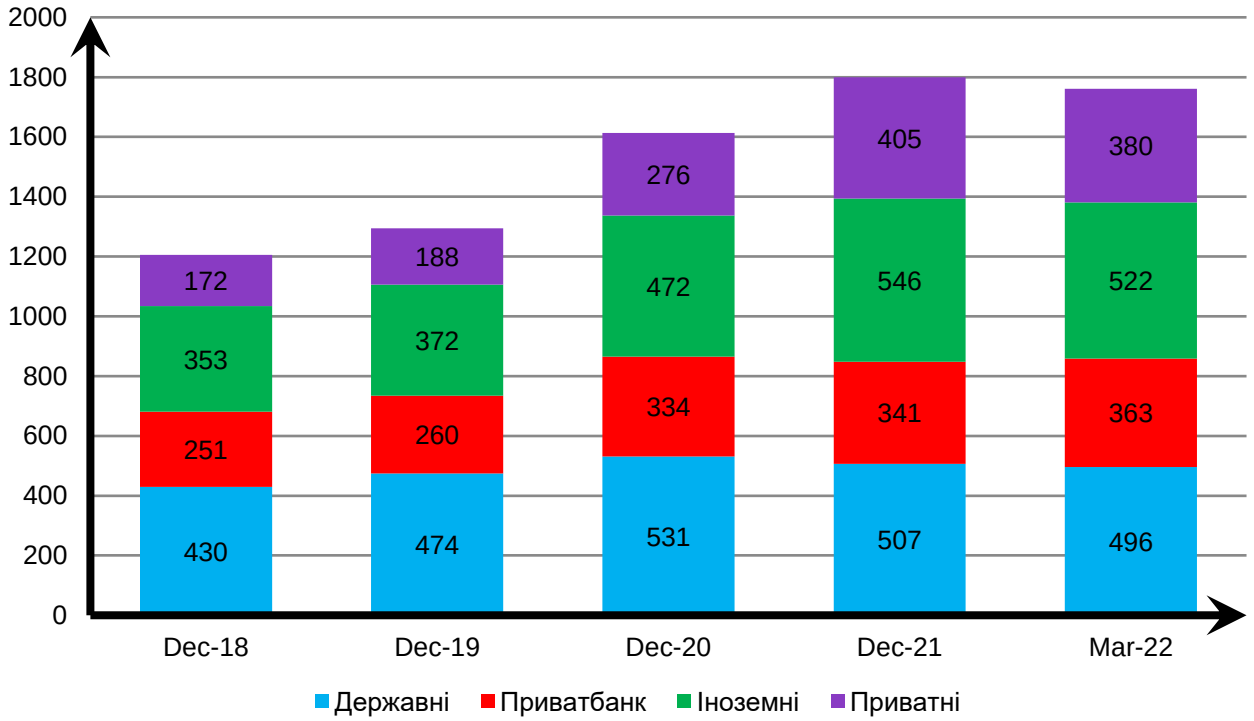

Рис.2.4. Структура зобов'язань за категоріями банків, млрд. грн.

Джерело: побудовано автором на основі звітності підприємств

Частка ПриватБанку в депозитах фізичних осіб за категоріями банків зменшилася з 35,5% до 32,8% (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Розподіл депозитів фізичних осіб за категоріями банків

Дата	Державні	Іноземні	Приватні	ПриватБанк
31.12.2017	27,00	24,20	13,30	35,50
31.12.2018	28,20	22,20	14,30	35,30
31.12.2019	28,40	23,00	15,40	33,20
31.12.2020	27,10	23,30	16,40	33,10
31.12.2021	24,30	25,00	19,50	31,20
31.03.2022	23,10	24,50	19,60	32,80

Джерело: складено атвором на основі звітності підприємств

Кошти на вимогу СГД обліковуються на синтетичному рахунку 2600, кошти на вимогу ФО – на рахунку 2620, кошти суб'єктів незалежної професійної діяльності – на рахунку 2621, а НФУ – на рахунку 2650 (додаток Г). Транзитні

операції через банкомат обліковуються на рахунку 2920, а операції з платіжними картками – на рахунку 2924.

Протягом грудня 2020 року – лютого 2022 року кошти суб'єктів господарювання на рахунках КБ «Приватбанк» у національній валюті збільшились на 7% (див. рис. 2.5), що на 2% більше, ніж середній приріст у системі державних банків.

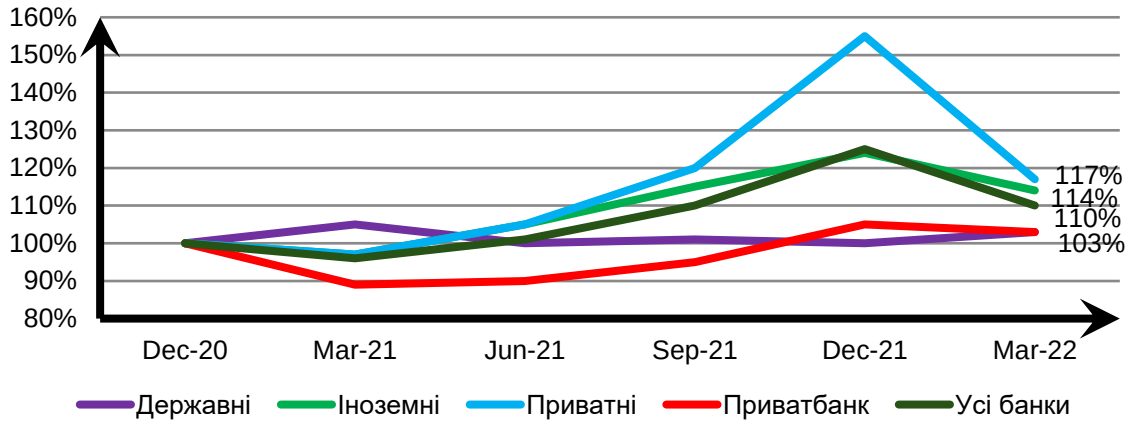

а) національна валюта

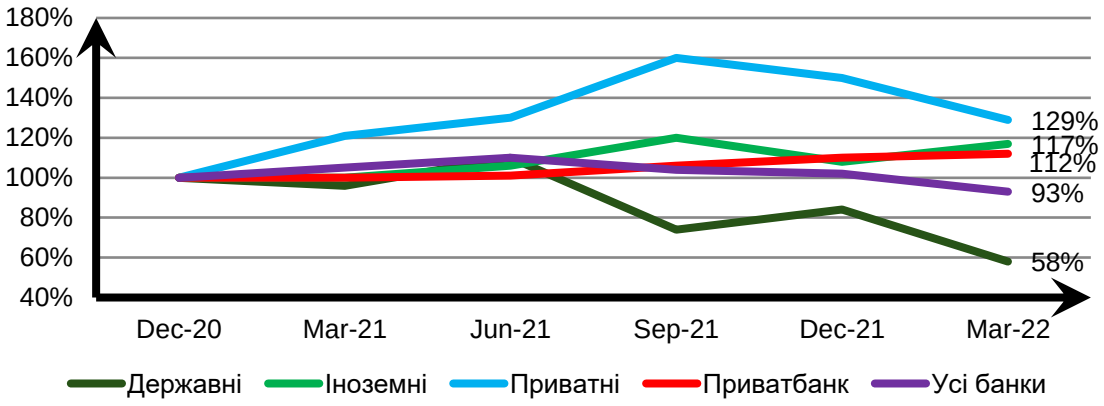

б) іноземна валюта

Рис.2.5 . Кошти СГД по групах банків, 2020 рік = 100%

Джерело:побудовано автором на основі звітності підприємства

"Згідно з рис. 2.5, сума коштів на рахунках КБ «Приватбанк» в іноземній валюті зросла на 12%. У той же час, у системі державних банків спостерігається зниження на 42%."

У період з грудня 2020 року по лютий 2022 року кошти фізичних осіб на рахунках КБ «Приватбанк» у національній валюті зросли на 22% (див. рис. 2.6). Це на 14% перевищує середній приріст коштів у системі державних банків.

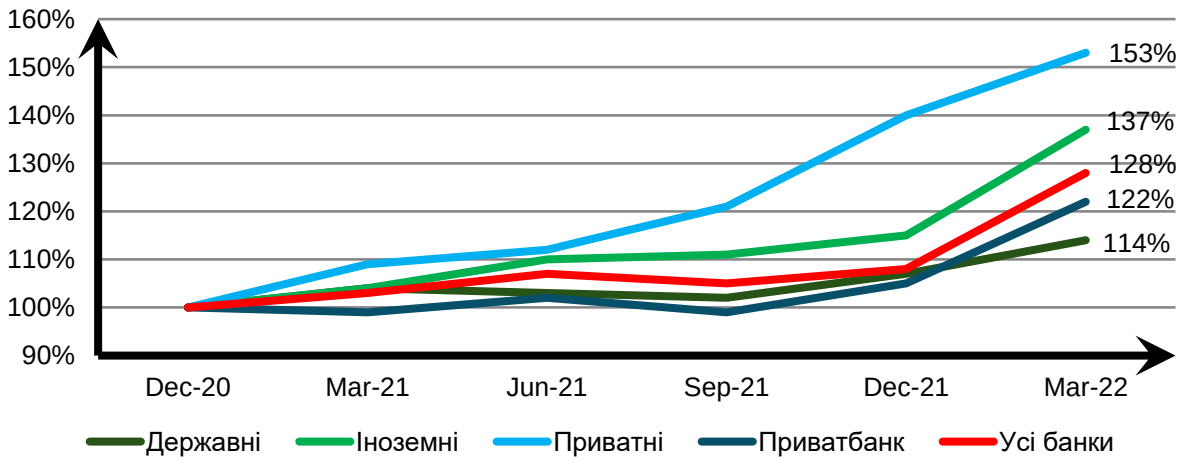

а) національна валюта

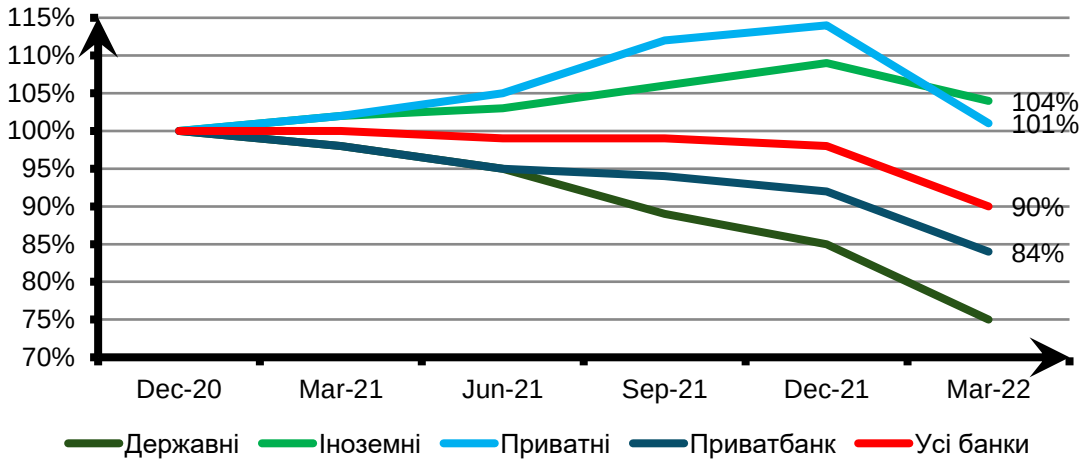

б) іноземна валюта

Рис. 2.6 . Фінансові ресурси СГД по категоріях банків у 2020 році = 100%

Джерело: побудовано автором на основі звітності підприємства

"Депозити фізичних осіб у іноземній валюті в КБ «Приватбанк» знизились на 16% (див. рис. 2.6), у той час як у державних банках відбулося зменшення на 25%." [51].

Приватбанк є однією з найбільших банківських установ в Україні, яка працює досить добре, незважаючи на те, що була націоналізована у 2016 році.

Банк має більш серйозну капітальну базу та широку мережу відділень, що дозволяє йому краще надавати послуги по всій країні. Протягом останніх кількох років, завдяки розширенню клієнтської бази та покращенню фінансової дисципліни, активи та зобов'язання банку, включаючи чисті депозити клієнтів, зростали.

Очевидно, що більшість збитків, яких зазнав Приватбанк і які не були відшкодовані, можна пояснити поганою політикою управління. Більше того, хоча банк зареєстрував здорове зростання депозитів разом із збільшенням активів, це виявилося проблемою для банку. Для того, щоб скористатися будь-якими подальшими наявними можливостями, Приватбанк повинен прагнути не лише скоротити рівень збитків, але й підвищити свою прибутковість.

На ринку банківських послуг ПриватБанк відрізняється відносною стабільністю, але кількість його структурних підрозділів за останні кілька років помітно зменшилася. Це може означати або план редизайну бізнес-процесів, або план скорочення штату. Отже, банку вдалося досягти поставлених цілей щодо якості обслуговування, що дозволило йому зберегти свої позиції серед лідерів ринку. У будь-якому випадку, Приватбанк все ще відіграє значну роль у функціонуванні фінансових послуг в Україні.

Однак для того, щоб банк міг підтримувати свою діяльність, йому необхідно розробити життєздатну стратегію, яка зосереджуватиметься на фінансовій стабільності та доцільності розподілу ресурсів

2.3. Оцінка існуючої системи управління інформаційною безпекою компанії АТ КБ Приватбанк

Оцінка існуючої системи управління інформаційною безпекою (СУІБ) ПриватБанку є важливим етапом у розумінні поточного стану захисту інформаційних активів і визначенні напрямків для покращення. ПриватБанк, як

одна з найбільших фінансових установ України, обробляє значні обсяги конфіденційних даних, включаючи персональні дані клієнтів та фінансову інформацію, що робить його привабливою ціллю для кіберзлочинців. Тому ефективне управління інформаційною безпекою є критично важливим для підтримки довіри клієнтів та забезпечення безперебійної діяльності банку.

ПриватБанк демонструє зобов'язання щодо забезпечення інформаційної безпеки через відповідність ключовим міжнародним стандартам (табл. 2.7), що є критично важливим для збереження довіри клієнтів та забезпечення відповідності нормативним вимогам.

Таблиця 2.7

Відповідність ПриватБанку міжнародним стандартам інформаційної безпеки

Стандарт	Вимоги	Стан відповідності	Коментарі
ISO/IEC 27001	Управління ризиками, контроль доступу, безпека даних	Відповідає	Регулярно проводяться аудити та сертифікація
PCI DSS	Захист платіжних даних	Відповідає	Використовується для обробки транзакцій
NIST SP 800-53	Заходи безпеки інформаційних систем	Частково відповідає	Використовується частково для внутрішніх процесів
GDPR	Захист персональних даних	Відповідає	Впроваджені політики захисту персональних даних

Джерело: побудовано автором на основі результатів аудитів підприємства

ISO/IEC 27001 є основним стандартом, який забезпечує систематичний підхід до управління інформаційною безпекою. Відповідність цьому стандарту свідчить про те, що банк впровадив комплексну систему управління ризиками, контролю доступу та захисту даних. Регулярні аудити та сертифікація підтверджують здатність ПриватБанку підтримувати високий рівень безпеки та

адаптуватися до нових загроз. Це дозволяє банку ефективно захищати свої інформаційні активи та відповідати вимогам різних зацікавлених сторін.

PCI DSS є критично важливим стандартом для фінансових установ, оскільки він зосереджується на захисті платіжних даних. Відповідність цьому стандарту гарантує, що ПриватБанк впровадив необхідні заходи для забезпечення безпеки транзакцій, що проходять через його системи. Це включає шифрування даних, управління доступом та регулярне тестування систем на вразливості. Такий підхід дозволяє знижувати ризик шахрайства та витоку даних, що є важливим для підтримки довіри з боку клієнтів та партнерів.[2]

Незважаючи на те, що відповідність стандарту NIST SP 800-53 є частковою, це свідчить про інтеграцію передових практик у сфері безпеки інформаційних систем у внутрішні процеси ПриватБанку. Цей стандарт охоплює широкий спектр аспектів безпеки, включаючи управління ризиками, безпеку мережі та операційну безпеку. Використання елементів цього стандарту дозволяє банку покращувати захист своїх інформаційних систем, зокрема через виявлення та зниження ризиків, що можуть загрожувати безпеці.

GDPR, будучи одним з найбільш суворих регламентів у сфері захисту персональних даних, вимагає від організацій забезпечення прозорості процесів обробки даних та забезпечення прав фізичних осіб на захист їхніх даних. Відповідність цьому регламенту свідчить про те, що ПриватБанк впровадив політики захисту персональних даних, які гарантують захист конфіденційності клієнтів. Це включає отримання згоди на обробку даних, забезпечення права на доступ, виправлення та видалення даних, а також регулярний перегляд політик захисту даних.

ПриватБанк демонструє високий рівень відповідності міжнародним стандартам інформаційної безпеки, що дозволяє йому ефективно захищати свої інформаційні активи, забезпечувати довіру клієнтів та відповідати нормативним вимогам. Такий підхід до управління безпекою не лише забезпечує стійкість

банку до кіберзагроз, але й підвищує його конкурентоспроможність на ринку, де захист даних є критично важливим фактором успіху. ПриватБанк продовжує інвестувати в покращення своєї системи безпеки, що забезпечує його здатність адаптуватися до постійно змінюваного середовища загроз.

Процес управління інцидентами (табл. 2.8) фокусується на виявленні та оперативному реагуванні на інциденти безпеки, забезпечуючи безперервність бізнес-процесів і зменшуючи негативний вплив на операційну діяльність банку. Висока ефективність цього процесу свідчить про здатність банку швидко реагувати на загрози завдяки автоматизації процесів виявлення та усунення інцидентів. Це дозволяє ПриватБанку своєчасно виявляти підозрілі активності та запобігати поширенню загроз у внутрішніх системах, що є критично важливим для підтримки стабільності та безпеки операційної діяльності.

Управління ризиками є процесом, що допомагає ПриватБанку ідентифікувати та оцінювати ризики, які можуть вплинути на інформаційну безпеку. Середня ефективність цього процесу вказує на наявність можливостей для вдосконалення, таких як регулярне оновлення оцінки ризиків та впровадження нових стратегій управління ними. ПриватБанк прагне покращити цей процес, щоб забезпечити більш точну ідентифікацію ризиків та впровадження ефективних заходів для їхнього зниження. Це дозволить банку краще підготовлюватися до потенційних загроз та забезпечувати більш надійний захист інформаційних активів.[16]

Моніторинг та аудит є важливими складовими системи управління інформаційною безпекою, забезпечуючи постійний контроль за діяльністю інформаційних систем та виявлення потенційних загроз. Висока ефективність цього процесу демонструє здатність банку використовувати сучасні інструменти моніторингу для відстеження подій у реальному часі та проведення регулярних аудитів для оцінки відповідності встановленим стандартам безпеки. ПриватБанк постійно вдосконалює цей процес, впроваджуючи нові технології та методи для

підвищення точності моніторингу та ефективності аудиту. Це дозволяє банку швидко реагувати на нові виклики в області інформаційної безпеки та забезпечувати високий рівень захисту своїх інформаційних активів.

Таблиця 2.8

Аналіз процесів управління інформаційною безпекою в ПриватБанку

Процес	Опис	Ефективність	Заходи покращення
Управління доступом	Контроль доступу до інформаційних ресурсів	Висока	Впровадження додаткових методів аутентифікації
Управління інцидентами	Виявлення та реагування на інциденти безпеки	Висока	Автоматизація процесу реагування
Управління ризиками	Ідентифікація та оцінка ризиків	Середня	Регулярне оновлення оцінки ризиків
Моніторинг та аудит	Постійний контроль за системами	Висока	Використання нових інструментів моніторингу

Джерело: побудовано автором на основі даних підприємства

Аналіз процесів безпеки в ПриватБанку свідчить про високий рівень управління інформаційною безпекою, що базується на впровадженні ефективних практик та технологій. Банк постійно працює над вдосконаленням цих процесів, що дозволяє йому залишатися конкурентоспроможним та забезпечувати надійний захист інформаційних активів у сучасному динамічному середовищі загроз.

Таблиця 2.9

Аналіз виявлених слабких місць у системі управління інформаційною безпекою ПриватБанку

Вразливість	Опис	Ймовірність	Вплив	Заходи усунення
Людський фактор	Ризик фішингових атак	Висока	Високий	Навчання співробітників
Технічні вразливості	Незахищені компоненти програмного забезпечення	Середня	Середній	Регулярне оновлення та тестування систем

Відмова обладнання	Збої в роботі серверів та мережевих пристроїв	Низька	Високий	Резервування та резервне копіювання даних

Джерело: побудовано автором на основі даних підприємства

Однією з найбільш значущих вразливостей є людський фактор, який пов'язаний з ризиком фішингових атак. У контексті кібербезпеки фішинг є одним з найбільш поширених методів соціальної інженерії, спрямованих на отримання конфіденційної інформації шляхом обману. Висока ймовірність цього ризику підкреслює необхідність постійного навчання та підвищення обізнаності співробітників щодо методів захисту від таких атак. ПриватБанк активно впроваджує програми навчання та тренінги, що допомагають співробітникам розпізнавати підозрілі повідомлення та запобігати фішинговим атакам, що є критично важливим для зниження ризиків, пов'язаних з людським фактором.[7]

Технічні вразливості, що виникають через незахищені компоненти програмного забезпечення, є ще однією суттєвою загрозою для безпеки інформаційних систем банку. Середня ймовірність цього ризику свідчить про необхідність регулярного оновлення та тестування систем на наявність вразливостей. ПриватБанк приділяє значну увагу забезпеченню своєчасного встановлення патчів безпеки та оновлень програмного забезпечення, що дозволяє знижувати ймовірність успішної атаки зловмисників. Крім того, проведення регулярного тестування на проникнення та оцінки вразливостей допомагають виявляти потенційні слабкі місця в системі та розробляти ефективні заходи для їх усунення.

Відмова обладнання, що проявляється у збоях в роботі серверів та мережевих пристроїв, може мати високий вплив на операційну діяльність банку. Незважаючи на низьку ймовірність цього ризику, ПриватБанк реалізує стратегії резервування та резервного копіювання даних для забезпечення безперервності бізнесу у випадку збоїв. Це включає створення резервних копій даних та

впровадження резервних систем, які можуть бути активовані у разі відмови основного обладнання. Такі заходи забезпечують швидке відновлення критичних систем та зменшення часу простою, що є важливим для підтримання стабільності та надійності банківських послуг.[40]

Аналіз виявлених слабких місць у системі управління інформаційною безпекою ПриватБанку свідчить про наявність комплексного підходу до управління ризиками та захисту інформаційних активів. Банк активно працює над усуненням виявлених вразливостей, що дозволяє знижувати ризики та підвищувати загальний рівень захисту. Такий підхід не лише забезпечує стійкість банку до кіберзагроз, але й сприяє підтриманню високого рівня довіри з боку клієнтів та партнерів. ПриватБанк продовжує інвестувати у вдосконалення своєї системи безпеки, адаптуючи її до постійно змінюваного середовища загроз та викликів.

Таблиця 2.10

Інвестиції ПриватБанку в безпеку: стратегічний підхід до управління ризиками

Категорія	Сума інвестицій (тис. грн.)	Пріоритет	Опис
Технологічні засоби	2000	Високий	Закупівля нових систем захисту
Навчання персоналу	500	Високий	Тренінги та підвищення обізнаності
Оновлення інфраструктури	1500	Середній	Модернізація серверів та мереж
Аудит та сертифікація	700	Високий	Проведення аудитів та сертифікації

Джерело: побудовано автором на основі даних підприємства

Основним аспектом є високий пріоритет, наданий технологічним засобам, що свідчить про активну реалізацію банком нових систем захисту для забезпечення безпеки даних. Зважаючи на постійно зростаючі загрози в

кіберпросторі, інвестиції у новітні технології, такі як фаєрволи, системи виявлення вторгнень та засоби шифрування, є критично важливими для підтримки високого рівня захисту. Це дозволяє банку своєчасно виявляти та нейтралізувати загрози, забезпечуючи стабільність та надійність своїх послуг.[16]

Не менш важливим є акцент на навчанні персоналу, що отримав високий пріоритет у планах інвестицій. Інвестиції у тренінги та підвищення обізнаності співробітників допомагають запобігти інцидентам, пов'язаним з людським фактором, такими як фішингові атаки. Програмами навчання охоплюються питання розпізнавання кіберзагроз, основи безпечної роботи з інформаційними системами та актуальні практики інформаційної безпеки. Такий підхід сприяє створенню культури безпеки в організації, де кожен співробітник усвідомлює свою роль у забезпеченні захисту даних.

Інвестиції в оновлення інфраструктури, що мають середній пріоритет, свідчать про прагнення ПриватБанку до модернізації серверів та мережевих систем. Це включає заміну застарілого обладнання та впровадження нових технологій, які забезпечують більш ефективну обробку даних та підвищену стійкість до технічних збоїв. Інфраструктурні інвестиції також сприяють підвищенню продуктивності та масштабованості систем, що є важливим для підтримання конкурентоспроможності банку на ринку.

Проведення аудитів та сертифікації також займає важливе місце у планах інвестицій ПриватБанку, що підкреслює його зобов'язання щодо дотримання міжнародних стандартів безпеки. Інвестиції в цей напрямок дозволяють забезпечити відповідність нормативним вимогам, виявити можливі недоліки у системі безпеки та розробити стратегії для їхнього усунення. Регулярні аудити сприяють підтриманню високого рівня довіри з боку клієнтів та партнерів, що є важливим фактором для успішного ведення бізнесу.[15]

Стратегічні інвестиції ПриватБанку в інформаційну безпеку демонструють його прагнення до підвищення стійкості до кіберзагроз та забезпечення високого рівня захисту даних. Активне впровадження нових технологій, навчання персоналу, модернізація інфраструктури та забезпечення відповідності стандартам є ключовими аспектами, які допомагають банку зберігати довіру клієнтів та залишатися лідером у фінансовому секторі. Такий комплексний підхід до управління безпекою сприяє підтриманню стабільності та надійності банківських послуг у сучасному динамічному середовищі загроз.

Політика безпеки доступу, яка вже впроваджена і оновлюється щорічно, підкреслює зобов'язання банку щодо забезпечення контролю доступу до інформаційних ресурсів. Це забезпечує захист критично важливих даних шляхом обмеження доступу лише для уповноважених користувачів, зменшуючи ризик несанкціонованого доступу та витоку інформації. Керівник ІТ-відділу відповідає за впровадження цієї політики, що забезпечує координацію та контроль за процесами доступу на всіх рівнях організації.

Таблиця 2.11

Оцінка відповідності та впровадження політик безпеки в ПриватБанку

Політика	Впровадження	Регулярність оновлень	Відповідальні особи
Політика безпеки доступу	Впроваджена	Щорічно	Керівник ІТ-відділу
Політика реагування на інциденти	Впроваджена	Щоквартально	Менеджер з інформаційної безпеки
Політика управління ризиками	Частково	Щорічно	Комітет з управління ризиками
Політика навчання персоналу	Впроваджена	Щорічно	HR-відділ

Джерело: побудовано автором на основі даних підприємства

Політика реагування на інциденти також впроваджена та оновлюється щоквартально, що вказує на високий рівень підготовленості банку до реагування на інциденти безпеки. Це важливий аспект управління інформаційною безпекою,

оскільки швидка і ефективна реакція на загрози є критично важливою для мінімізації їхнього впливу на бізнес. Менеджер з інформаційної безпеки відповідає за впровадження цієї політики, забезпечуючи ефективну координацію дій між різними відділами у випадку виникнення інцидентів. Це включає регулярні тренінги, проведення навчань та тестування планів реагування для забезпечення їхньої ефективності.[26]

Політика управління ризиками, яка знаходиться на стадії часткового впровадження та оновлюється щорічно, відображає прагнення ПриватБанку до систематичного підходу в управлінні ризиками. Ця політика спрямована на ідентифікацію, оцінку та мінімізацію ризиків, пов'язаних з інформаційною безпекою, і є важливою частиною загальної стратегії управління безпекою банку. Комітет з управління ризиками відповідає за реалізацію цієї політики, що забезпечує колективний підхід до управління ризиками, об'єднуючи зусилля різних підрозділів для розробки ефективних стратегій зниження ризиків.

Політика навчання персоналу, яка впроваджена та оновлюється щорічно, підкреслює важливість людського фактора у забезпеченні інформаційної безпеки. Навчання персоналу є критично важливим для підвищення обізнаності про актуальні загрози та методи їх уникнення. HR-відділ відповідає за цю політику, що забезпечує проведення регулярних тренінгів та семінарів для співробітників, покращуючи їхню обізнаність щодо безпеки. Це допомагає запобігати інцидентам, пов'язаним з людськими помилками, і сприяє створенню культури безпеки в організації.

Оцінка існуючої системи управління інформаційною безпекою ПриватБанку свідчить про високий рівень захисту інформаційних активів, що досягається за рахунок відповідності міжнародним стандартам, ефективних процесів безпеки та постійного моніторингу загроз. Водночас банк не повинен зупинятися на досягнутому і має постійно вдосконалювати свою систему безпеки, враховуючи нові виклики та загрози. Це включає підвищення

обізнаності співробітників, впровадження новітніх технологій та регулярний перегляд політик і процедур безпеки, щоб забезпечити максимальний захист інформаційних активів і підтримку довіри клієнтів та партнерів.

РОЗДІЛ 3. ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЮ БЕЗПЕКОЮ АТ КБ ПРИВАТБАНКУ

3.1. Напрями вдосконалення системи управління інформаційною безпекою компанії АТ КБ Приватбанк

Після проведення оцінки ймовірності та впливу ризиків, ПриватБанк може розробити ефективні стратегії управління, які спрямовані на мінімізацію негативних наслідків. Ці стратегії можуть включати впровадження додаткових заходів безпеки, розробку планів реагування на інциденти, зміцнення контролю доступу та підвищення обізнаності персоналу. Завдяки систематичному підходу до оцінки ризиків, ПриватБанк забезпечує високу готовність до можливих загроз і підтримує стабільність своїх операцій, що є ключовим фактором для підтримання конкурентоспроможності та довіри з боку клієнтів у динамічному середовищі фінансових послуг.[5]

Розробка стратегії управління ризиками в ПриватБанку є комплексним процесом, який спрямований на забезпечення стійкості банку до різноманітних загроз шляхом застосування систематичних підходів до мінімізації їхнього впливу. Цей процес базується на результатах детальної оцінки ризиків, яка включає ідентифікацію, аналіз ймовірності реалізації та оцінку потенційного впливу на діяльність банку. Стратегії управління ризиками формуються для забезпечення надійного захисту інформаційних активів та забезпечення безперебійної роботи банківських процесів.

Однією з основних стратегій управління ризиками є уникнення ризиків, що передбачає вжиття заходів, спрямованих на запобігання реалізації загроз. Уникнення може включати зміни в існуючих процесах або технологіях, щоб усунути або мінімізувати можливість виникнення ризику. Наприклад, це може бути реалізовано шляхом впровадження нових технологічних рішень, які усувають вразливості в інформаційних системах, або зміною робочих процесів для зниження залежності від потенційно небезпечних факторів.

Зниження ризиків є ще однією важливою стратегією, яка передбачає впровадження додаткових заходів безпеки для мінімізації ймовірності реалізації загроз та їхнього потенційного впливу. У ПриватБанку це може включати використання передових технологічних засобів захисту, таких як системи виявлення вторгнень, антивірусне програмне забезпечення та шифрування даних. Крім того, зниження ризиків може бути досягнуто через навчання персоналу щодо найкращих практик безпеки, що допомагає запобігати інцидентам, спричиненим людськими помилками. Регулярне оновлення політик безпеки також є важливим елементом цієї стратегії, оскільки воно дозволяє адаптуватися до нових загроз та змін у бізнес-середовищі.

Передавання ризиків є стратегією, яка дозволяє знизити вплив ризиків на банк шляхом передачі відповідальності за їх реалізацію третім сторонам. Це може бути здійснено через страхування, яке покриває потенційні фінансові збитки у разі реалізації ризиків, або укладення контрактів з постачальниками, які зобов'язуються нести відповідальність за певні аспекти безпеки. Такий підхід дозволяє ПриватБанку зосередитися на основних бізнес-процесах, знаючи, що певні ризики знаходяться під контролем надійних партнерів.

Прийняття ризиків є стратегією, яка передбачає визнання ризиків та готовність банку впоратися з наслідками їхньої реалізації, якщо це необхідно. Ця стратегія може бути застосована у випадках, коли ризики мають низьку ймовірність реалізації або мінімальний потенційний вплив, що не виправдовує

витрат на їх уникнення або зниження. Прийняття ризиків також може бути обґрунтованим, якщо витрати на реалізацію інших стратегій перевищують очікувані збитки від реалізації ризику.[10]

Моніторинг та перегляд ризиків є ключовими елементами системи управління ризиками в ПриватБанку, що забезпечують безперервний захист інформаційних активів у динамічному бізнес-середовищі. Процес оцінки ризиків не може бути статичним, оскільки загрози та вразливості постійно еволюціонують, що вимагає регулярного оновлення стратегій управління ризиками для їх адаптації до нових умов та викликів. Це є невід'ємною частиною зусиль банку щодо підтримки високого рівня безпеки та стійкості до кіберзагроз.

Постійний моніторинг ризиків у ПриватБанку включає відстеження змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі, які можуть вплинути на ризики. Це може включати зміни у бізнес-процесах, оновлення технологій, введення нових нормативних вимог або зміни у поведінці кіберзлочинців. ПриватБанк використовує передові аналітичні інструменти для моніторингу активності в мережах та інформаційних системах, що дозволяє виявляти аномалії або підозрілу активність у реальному часі. Це дає змогу швидко реагувати на потенційні загрози та запобігати їхньому розвитку у повноцінні інциденти.

Перегляд ризиків є систематичним процесом, який передбачає аналіз ефективності існуючих заходів безпеки та адаптацію стратегій управління ризиками у разі виявлення недоліків. Цей процес включає регулярні аудити та оцінки вразливостей, що дозволяють визначити, наскільки ефективно працюють впроваджені рішення та які аспекти потребують вдосконалення. У випадку виявлення нових загроз або змін у профілі ризиків, банк проводить перегляд та коригування стратегій управління ризиками, що забезпечує відповідність поточним загрозам та бізнес-цілям.

Процес моніторингу та перегляду ризиків також передбачає активну участь різних підрозділів банку, що сприяє більш комплексному підходу до управління

ризиками. Залучення фахівців з різних сфер, таких як IT, безпека, юридичний відділ та управління ризиками, забезпечує всебічний аналіз та впровадження найкращих практик безпеки. Це сприяє підвищенню стійкості банку до кіберзагроз і зміцненню довіри з боку клієнтів і партнерів.

ПриватБанк також активно використовує зворотній зв'язок від своїх співробітників та клієнтів для вдосконалення процесів управління ризиками. Регулярне навчання та тренінги допомагають підвищити обізнаність персоналу щодо нових загроз та методів їх уникнення, що знижує ризик виникнення інцидентів через людські помилки. Залучення співробітників до процесу управління ризиками також сприяє формуванню культури безпеки в організації.

Завдяки постійному моніторингу та перегляду ризиків, ПриватБанк може швидко адаптуватися до нових викликів у сфері інформаційної безпеки, зберігаючи при цьому високу ефективність своїх операцій. Це дозволяє банку залишатися конкурентоспроможним на ринку фінансових послуг, забезпечуючи надійність та безпеку своїх послуг у довгостроковій перспективі. Ефективний процес моніторингу та перегляду ризиків є запорукою стабільності та успішності діяльності ПриватБанку, що дозволяє йому ефективно протидіяти загрозам у швидко змінюваному цифровому середовищі.[51]

Вплив ризиків інформаційної безпеки на діяльність ПриватБанку може бути значним і багатогранним, якщо такі ризики реалізуються. У сучасному світі, де кіберзагрози стають все більш витонченими і агресивними, здатність ефективно управляти цими ризиками є критично важливою для забезпечення стабільності та успішності бізнесу. Ризики інформаційної безпеки можуть призвести до різноманітних негативних наслідків, які варто детально розглянути.

Фінансові збитки є одним з найпомітніших наслідків реалізації ризиків. У разі кіберінциденту ПриватБанк може зіткнутися з значними витратами на усунення наслідків атак, що включають відновлення систем, виправлення вразливостей, а також компенсації клієнтам, які постраждали від інциденту.

Додаткові витрати можуть виникнути через необхідність виплати штрафів та інших санкцій за невиконання нормативних вимог у сфері захисту даних. Наприклад, порушення вимог GDPR або інших нормативних актів може призвести до значних фінансових штрафів, які негативно впливають на фінансовий стан банку.[6]

Репутаційні втрати є ще одним важливим наслідком, який може виникнути внаслідок реалізації ризиків інформаційної безпеки. Довіра клієнтів та партнерів є основою успішної діяльності банку, і будь-які інциденти, які ставлять під загрозу конфіденційність або цілісність даних, можуть суттєво підірвати цю довіру. Втрата довіри може призвести до відтоку клієнтів, зниження обсягу бізнесу та негативного впливу на репутацію банку. Це, у свою чергу, може позначитися на конкурентоспроможності ПриватБанку, особливо на ринку фінансових послуг, де довіра та безпека є ключовими факторами при виборі банківського партнера.

Порушення діяльності банку є ще одним серйозним наслідком, який може бути спричинений реалізацією ризиків. Атаки на інформаційні системи можуть викликати затримки у роботі, втрату доступу до критичних даних або навіть повну зупинку операцій, що може призвести до втрати клієнтів та зниження продуктивності. Невизначеність у роботі систем може також призвести до хаосу в управлінні ресурсами та порушення внутрішніх процесів, що ускладнює відновлення нормальної діяльності після інциденту.

Таким чином, ефективне управління ризиками інформаційної безпеки є критично важливим для ПриватБанку. Це дозволяє мінімізувати ймовірність реалізації ризиків та їх негативний вплив на діяльність банку, забезпечуючи стабільність та надійність операцій. ПриватБанк активно розробляє та впроваджує стратегії управління ризиками, які включають ідентифікацію загроз, оцінку їх ймовірності та впливу, а також розробку заходів щодо їх уникнення, зниження або передавання. Такий підхід дозволяє банку не лише протистояти

поточним загрозам, але й бути готовим до нових викликів, що виникають у постійно змінюваному цифровому середовищі.

Ефективне управління ризиками забезпечує довгострокову стійкість та успіх ПриватБанку на ринку, підтримуючи його здатність надавати високоякісні послуги своїм клієнтам у будь-яких умовах. Це також сприяє зміцненню репутації банку як надійного партнера, який приділяє особливу увагу захисту даних та інформаційної безпеки.

Оцінка ризиків та їх вплив на діяльність підприємства є невід'ємною частиною стратегії управління інформаційною безпекою, яка допомагає організаціям ідентифікувати потенційні загрози, оцінювати їхній вплив та розробляти ефективні стратегії управління. У сучасному світі, де ризики інформаційної безпеки постійно змінюються, оцінка ризиків є критично важливим елементом, що дозволяє підприємствам адаптуватися до нових викликів та забезпечувати безпеку своїх інформаційних активів.

Аналіз сучасного стану системи управління інформаційною безпекою в ПриватБанку дозволяє зробити кілька важливих висновків щодо ефективності та зрілості впроваджених заходів безпеки. ПриватБанк, як один з лідерів фінансового сектору України, демонструє високий рівень відповідності міжнародним стандартам безпеки, що забезпечує надійний захист його інформаційних активів. Завдяки систематичному підходу до ідентифікації, оцінки та управління ризиками, банк здатний ефективно реагувати на різноманітні загрози, що постійно еволюціонують у сучасному цифровому середовищі.

Одним з ключових аспектів, що визначають успішність системи управління інформаційною безпекою в ПриватБанку, є глибока інтеграція передових технологічних засобів захисту, таких як системи виявлення та запобігання вторгнень, фаєрволи, антивірусні програми та рішення для шифрування даних. Ці технології забезпечують високий рівень захисту від зовнішніх та внутрішніх

загроз, мінімізуючи ризик витоку даних та несанкціонованого доступу до інформаційних систем. ПриватБанк постійно вдосконалює свою технологічну базу, інвестуючи в новітні рішення та підвищуючи ефективність захисних заходів.

Важливою складовою успіху є також акцент на навчанні та підвищенні обізнаності співробітників щодо питань інформаційної безпеки. ПриватБанк активно реалізує програми навчання, які допомагають співробітникам розпізнавати потенційні загрози, такі як фішингові атаки, та діяти відповідно до встановлених політик безпеки. Це сприяє формуванню культури безпеки в організації, де кожен співробітник усвідомлює свою роль у захисті інформаційних активів. Такий підхід не лише знижує ризик виникнення інцидентів через людські помилки, але й підвищує загальну стійкість банку до кіберзагроз.

Моніторинг та управління інцидентами є ще одним критично важливим аспектом, який забезпечує ПриватБанку здатність своєчасно виявляти та нейтралізувати загрози до того, як вони можуть спричинити значні збитки. ПриватБанк активно використовує передові технології моніторингу, що дозволяють виявляти підозрілу активність у реальному часі та забезпечують швидке реагування на потенційні загрози.

Загалом, ПриватБанк демонструє високий рівень зрілості та комплексності у підході до управління інформаційною безпекою. Систематичний підхід до оцінки та управління ризиками, інтеграція передових технологій, фокус на навчанні співробітників та ефективне управління інцидентами забезпечують ПриватБанку конкурентні переваги на ринку та підтримують високу довіру з боку клієнтів і партнерів.

Одним із практичних способів зниження ризиків кіберзагроз є розробка плану впровадження та моніторингу інформаційної політики.

У таблиці 3.1 наведено детальний план із розробки, впровадження та моніторингу інформаційної політики. Вказані основні етапи, їх вартість та очікуваний ефект. Мета — зниження ризиків кіберзагроз та економія коштів компанії за рахунок ефективного управління інформаційною безпекою.

Таблиця 3.1

Розрахунок витрат та ефекту від впровадження інформаційної політики

Параметр	Опис	Розрахунок та вартість (тис. грн)	Очікуваний ефект
Хто розробляє	Команда: аналітик (1), спеціаліст з інформаційної безпеки (1), PR-менеджер (1).	Зарплата: 1 аналітик × 38.4/міс., 1 безпековець × 47.9/міс., 1 PR-менеджер × 31.9/міс. × 2 міс. = 63.8.	Професійна та всебічна інформаційна політика.
Розробка політики	Створення документів, визначення процедур, систем оцінки ризиків, плану дій.	Час: 2 місяці, внутрішня робота команди. 236.6 з пункту вище.	Зниження ризиків від кіберзагроз завдяки впровадженим регламентам.
Інформування	Розсилка інформаційних бюлетенів, тренінги, рекламна кампанія серед співробітників.	- Бюлетені: 8.2/раз × 3 місяці = 24.6; - Тренінги: 20.5/раз × 2 тренінги = 41; - Реклама: 61.5. Разом: 127.1	Підвищення рівня обізнаності співробітників до 80%.
Моніторинг виконання	Оцінка ефективності політики через регулярні перевірки.	Впровадження моніторингових інструментів (разово): 41. Зарплата спеціаліста 20 годин/міс. × 0.8 × 6 міс. = 4.8. Разом: 45.8.	Виявлення та зниження помилок виконання політики на 90%
Зменшення втрат	Прогнозоване зменшення витрат на відновлення після кібер атак.	Потенційна економія: зниження середніх втрат від кібератак на 2050/рік.	Відношення вигоди до витрат: ~3.5×.

		Витрати на проект: 594.5.	

Джерело: основано на даних про ринкові зарплати (Glassdoor, PayScale), аналітичних звітах про кібербезпеку (IBM, Gartner) та прикладах із бізнес-практики (Forbes, HBR).

Загальна вартість впровадження інформаційної політики становить 594.5 тис грн. Вона охоплює три ключові напрями. На розробку політики, включаючи створення документів, визначення процедур і підготовку плану дій, було витрачено 236.6 тис грн. Інформування співробітників через бюлетені, тренінги та рекламну кампанію обійшлося у 127.1 тис грн. Ще 45.8 тис грн були спрямовані на моніторинг виконання політики, що включало впровадження спеціальних інструментів та оплату праці фахівців.

Очікуваний результат полягає у значному зниженні ризиків і витрат, пов'язаних із кібератаками. Завдяки ефективній інформаційній політиці середні втрати від кіберінцидентів скоротяться з 2870 тис грн до 820 тис грн на рік. Це стало можливим завдяки впровадженню регламентів, підвищенню обізнаності співробітників і запровадженню системи моніторингу, яка дозволяє швидко реагувати на потенційні загрози.

Враховуючи загальну економію 2050 тис грн на рік, витрати на проєкт у розмірі 594.5 тис грн окуповуються із значним прибутком. Це демонструє високу ефективність вкладень у інформаційну політику, яка не лише знижує фінансові втрати, але й покращує загальний рівень безпеки організації.

3.2. Розробка політики інформаційної безпеки

Розробка політики інформаційної безпеки є важливим етапом у формуванні надійної системи захисту інформаційних активів в організації. Для ПриватБанку, як провідного фінансового інституту України, це питання є критично важливим з огляду на високий рівень загроз, які можуть вплинути на конфіденційність,

цілісність та доступність даних. Політика інформаційної безпеки визначає рамки, в яких здійснюються всі заходи щодо захисту інформації, та є основою для всіх інших ініціатив у сфері безпеки.

Визначення цілей та обсягу політики інформаційної безпеки є першочерговим кроком у розробці ефективної системи захисту інформаційних активів ПриватБанку. Цей етап є критично важливим, оскільки саме від нього залежить успішність впровадження всіх подальших заходів безпеки. Встановлення чітких цілей політики дозволяє сформувати основні напрями діяльності, спрямовані на забезпечення надійного захисту даних, а визначення її обсягу допомагає охопити всі ключові аспекти безпеки, що є актуальними для банку.[22]

Однією з головних цілей політики інформаційної безпеки ПриватБанку є забезпечення конфіденційності даних клієнтів. У сучасному цифровому середовищі захист конфіденційної інформації є надзвичайно важливим, оскільки витік або компрометація даних може мати серйозні наслідки для банку, включаючи фінансові втрати, репутаційні збитки та зниження довіри клієнтів. Тому політика повинна передбачати заходи, які гарантують, що тільки уповноважені особи мають доступ до конфіденційних даних, а всі процеси обробки інформації відповідають найвищим стандартам безпеки.

Захист від кіберзагроз є ще однією ключовою метою політики інформаційної безпеки. З огляду на постійний розвиток кіберзлочинності та зростання складності атак, ПриватБанк повинен мати чітко визначені процедури виявлення, запобігання та реагування на загрози. Політика має включати використання передових технологій захисту, таких як системи виявлення вторгнень, антивірусне програмне забезпечення та засоби шифрування даних. Це допоможе банку мінімізувати ризик атак та забезпечити стійкість своїх інформаційних систем.

Підтримання безперебійної роботи банківських послуг є ще однією ключовою метою політики інформаційної безпеки. Це передбачає забезпечення безперервності бізнес-процесів, навіть у разі виникнення інцидентів. Політика має включати плани безперервності діяльності та відновлення після інцидентів, які допомагають банку швидко відновити нормальну роботу після атак або технічних збоїв. Такі заходи забезпечують стабільність та надійність банківських послуг, що є критично важливим для підтримки довіри клієнтів.

Визначення цілей та обсягу політики інформаційної безпеки є фундаментальним етапом у забезпеченні надійного захисту інформаційних активів ПриватБанку. Чітко встановлені цілі допомагають спрямувати зусилля на найбільш критичні аспекти безпеки, тоді як повний обсяг політики гарантує, що всі необхідні заходи враховані. Це забезпечує основу для ефективного управління інформаційною безпекою та підтримує репутацію банку як надійного фінансового партнера в умовах зростаючих кіберзагроз.[41]

Включення ключових компонентів у політику інформаційної безпеки ПриватБанку є важливим етапом у забезпеченні всебічного захисту інформаційних активів. Ці компоненти визначають підходи до організації безпеки та створюють основу для всіх заходів, спрямованих на запобігання загрозам і забезпечення стійкості до кіберінцидентів. Кожен з цих компонентів має критичне значення для підтримання ефективної системи управління безпекою в банку.

Контроль доступу є одним із ключових компонентів політики інформаційної безпеки. Він визначає, хто і на яких умовах може отримувати доступ до інформаційних систем і даних банку. Ефективний контроль доступу запобігає несанкціонованому доступу та мінімізує ризик витоку конфіденційної інформації. Це досягається шляхом реалізації багатофакторної аутентифікації, яка вимагає від користувачів надання кількох видів підтвердження особи перед отриманням доступу до критично важливих ресурсів. Контроль доступу також

передбачає регулярний перегляд і оновлення прав доступу, щоб відповідати змінюваним бізнес-потребам і змінам у штаті співробітників.

Управління ідентифікацією та аутентифікацією користувачів є важливим аспектом, який забезпечує надійність і безпеку доступу до інформаційних систем. Ідентифікація визначає, хто є користувачем, а аутентифікація підтверджує, що користувач дійсно є тим, за кого себе видає. Включення цих процесів у політику безпеки забезпечує, що лише уповноважені особи можуть отримувати доступ до систем, знижуючи ризик несанкціонованих дій і захищаючи інформаційні активи від внутрішніх та зовнішніх загроз.

Управління ризиками є ще одним важливим компонентом політики інформаційної безпеки. Воно передбачає систематичний підхід до ідентифікації, оцінки та управління ризиками, пов’язаними з інформаційною безпекою. Політика повинна визначати методи оцінки ризиків, включаючи аналіз загроз, вразливостей і ймовірності їх реалізації, а також розробку стратегій для їх зниження або уникнення. Це забезпечує проактивний підхід до управління безпекою, дозволяючи банку своєчасно реагувати на нові загрози і мінімізувати їхній потенційний вплив на діяльність.[7]

Реагування на інциденти є критично важливим для мінімізації наслідків кіберінцидентів. Політика інформаційної безпеки повинна передбачати чіткі процедури для виявлення, реагування та усунення інцидентів безпеки. Це включає визначення ролей і відповідальності співробітників, які беруть участь у процесах реагування, а також плани безперервності діяльності, які дозволяють швидко відновити нормальну роботу банку після інциденту. Ефективне реагування на інциденти допомагає мінімізувати збитки та відновити довіру клієнтів після атаки.

Моніторинг та аудит є невід'ємними частинами політики інформаційної безпеки. Вони забезпечують постійний контроль за дотриманням політик безпеки та ефективністю впроваджених заходів захисту. Моніторинг включає

безперервне спостереження за діяльністю інформаційних систем і мереж для виявлення підозрілої активності або відхилень від норми. Аудит передбачає регулярні перевірки відповідності системи безпеки встановленим стандартам і вимогам. Це дозволяє виявляти слабкі місця в захисті та пропонувати рекомендації щодо їх усунення.

Політика повинна також враховувати специфічні вимоги, пов'язані з обробкою та зберіганням персональних даних, відповідно до міжнародних стандартів та регуляторних вимог. Це включає дотримання принципів конфіденційності, цілісності та доступності даних, а також вимоги до зберігання і обробки даних згідно з GDPR та іншими нормативними актами. Впровадження цих вимог допомагає забезпечити законодавчу відповідність та підвищує довіру з боку клієнтів та партнерів.

Інтеграція політики інформаційної безпеки з загальною бізнес-стратегією є ключовим фактором для забезпечення ефективного управління безпекою в ПриватБанку. У сучасному конкурентному середовищі інформаційна безпека має не лише захисну функцію, але й стратегічну роль, яка може суттєво впливати на успіх і конкурентоспроможність банку. Інтеграція безпеки з бізнес-стратегією дозволяє узгодити всі заходи з загальними цілями організації, забезпечуючи їхню підтримку у досягненні бізнес-цілей і завдань.[8]

Поєднання політики безпеки з бізнес-стратегією починається з розуміння того, що інформаційна безпека повинна підтримувати основні цілі банку, такі як забезпечення високоякісного обслуговування клієнтів, зростання ринкової частки, впровадження інновацій та підвищення довіри з боку клієнтів і партнерів. Для цього всі заходи з безпеки мають бути орієнтовані на підтримку стабільності операцій, захист конфіденційності даних та забезпечення відповідності нормативним вимогам.

Одним з основних аспектів інтеграції є те, що безпека повинна бути вбудована у всі процеси і рішення, що приймаються в банку. Це означає, що при

розробці нових продуктів або послуг питання безпеки повинні враховуватися на кожному етапі, від концепції до реалізації. Такий підхід забезпечує проактивне управління ризиками і дозволяє знизити вразливість до загроз на ранніх стадіях розробки.

Інтеграція з бізнес-стратегією також передбачає, що політика безпеки повинна бути гнучкою і здатною адаптуватися до змін у бізнес-середовищі. ПриватБанк, як великий фінансовий інститут, постійно стикається з новими викликами, включаючи зміну ринкових умов, появу нових технологій та зростання кіберзагроз. Політика безпеки має враховувати ці зміни і бути достатньо гнучкою, щоб швидко адаптуватися до нових вимог та загроз.

Крім того, інтеграція політики безпеки з бізнес-стратегією допомагає підвищити ефективність управління безпекою через забезпечення кращої координації між різними підрозділами банку. Це включає спільну роботу IT-відділу, управління ризиками, юридичного відділу та інших ключових структур для розробки та впровадження комплексних заходів безпеки. Така координація сприяє обміну інформацією, покращує розуміння загроз та дозволяє більш ефективно реагувати на інциденти.

Ще одним важливим аспектом є те, що інтеграція політики безпеки з бізнес-стратегією сприяє формуванню культури безпеки в організації. Коли всі співробітники розуміють важливість безпеки для досягнення бізнес-цілей, вони стають активними учасниками процесу захисту інформаційних активів. Це підвищує рівень обізнаності, відповідальності та підготовленості до протидії загрозам.

Відповідність міжнародним стандартам та нормативним вимогам є ключовим аспектом політики інформаційної безпеки ПриватБанку, що забезпечує високий рівень захисту інформаційних активів та підтримує довіру клієнтів і партнерів. Дотримання таких стандартів, як ISO/IEC 27001, а також регуляторних вимог, включаючи Загальний регламент захисту даних (GDPR), є

необхідністю для сучасних фінансових установ, які прагнуть забезпечити безпеку та конфіденційність даних своїх клієнтів.

ISO/IEC 27001 є одним із найвідоміших стандартів у сфері інформаційної безпеки, який надає структуру для розробки, впровадження, підтримки та постійного вдосконалення системи управління інформаційною безпекою (СУІБ). Цей стандарт вимагає від організацій систематичного підходу до управління конфіденційністю, цілісністю та доступністю даних, що дозволяє ефективно протидіяти загрозам. Для ПриватБанку відповідність цьому стандарту означає впровадження найкращих практик у сфері інформаційної безпеки, що забезпечує захист від різноманітних кіберзагроз та підтримує репутацію банку як надійного партнера.

GDPR є важливим регламентом, який встановлює вимоги щодо обробки персональних даних громадян Європейського Союзу. Для ПриватБанку, як і для інших фінансових установ, дотримання GDPR є критично важливим, оскільки воно передбачає високий рівень захисту персональних даних і права клієнтів на конфіденційність. Це включає дотримання принципів мінімізації даних, прозорості обробки та забезпечення прав суб'єктів даних на доступ до своїх даних та їх виправлення. Відповідність GDPR не лише захищає банк від можливих штрафів та санкцій, але й зміцнює довіру з боку клієнтів, які цінують захист своїх персональних даних.

Відповідність міжнародним стандартам та регуляторним вимогам також забезпечує низку переваг для ПриватБанку. По-перше, це дозволяє банку залишатися конкурентоспроможним на міжнародному ринку, оскільки багато клієнтів та партнерів віддають перевагу співпраці з організаціями, які дотримуються високих стандартів безпеки. По-друге, це сприяє впровадженню структурованого підходу до управління ризиками, що дозволяє банку більш ефективно ідентифікувати та мінімізувати загрози, забезпечуючи стабільність і безперервність операцій.

Крім того, відповідність стандартам сприяє покращенню внутрішніх процесів та підвищенню загальної стійкості банку до кіберзагроз. Стандартизація процедур та впровадження чітких політик безпеки допомагає забезпечити узгодженість і прозорість процесів, що знижує ризик виникнення інцидентів через людські помилки або недостатню обізнаність співробітників. Це також дозволяє ПриватБанку бути проактивним у своєму підході до безпеки, постійно вдосконалюючи свої процеси та технології, щоб залишатися на крок попереду потенційних загроз.[21]

Розробка процедур впровадження та дотримання політики інформаційної безпеки є критично важливим етапом у забезпеченні її ефективності та практичного застосування в ПриватБанку. Після того як політика розроблена, необхідно вжити заходів, які забезпечать її інтеграцію у повсякденну діяльність банку, а також дотримання всіма співробітниками. Це включає розробку детальних процедур, які регламентують, як кожен аспект політики буде реалізований на практиці.

Одним з ключових елементів впровадження політики є навчання персоналу. Співробітники повинні бути обізнані з положеннями політики інформаційної безпеки та розуміти, як вони впливають на їхню щоденну діяльність. Навчання може включати як загальні тренінги для всіх співробітників, так і спеціалізовані програми для певних груп, таких як IT-персонал або менеджери, які відповідають за управління безпекою. Це забезпечує, що всі рівні організації знають про потенційні загрози, як їх уникати, і які процедури слід дотримуватися для забезпечення безпеки даних.

Проведення регулярних аудитів та оцінок вразливостей є ще одним важливим компонентом процесу впровадження. Аудити дозволяють перевірити, наскільки добре впроваджена політика дотримується в практиці та виявляють будь-які недоліки або порушення, які потребують усунення. Оцінки вразливостей допомагають виявити слабкі місця в системах безпеки, які можуть бути

використані зловмисниками. На основі результатів аудитів і оцінок розробляються рекомендації для вдосконалення процесів і процедур, що підвищує загальний рівень безпеки в банку.

Забезпечення механізмів зворотного зв'язку є важливим для постійного вдосконалення політики інформаційної безпеки. Співробітники повинні мати можливість повідомляти про потенційні проблеми, недоліки або порушення політики безпеки, що вони виявили в процесі роботи. Це дозволяє організації бути проактивною у реагуванні на загрози та швидко вносити зміни в політику або процедури, щоб покращити безпеку. Зворотний зв'язок також сприяє формуванню культури безпеки, де кожен співробітник відчуває відповідальність за захист інформаційних активів.

Важливо також забезпечити, щоб всі співробітники банку були обізнані з політикою і розуміли свою роль у забезпеченні безпеки. Це може бути досягнуто через регулярні комунікаційні кампанії, наради та інші заходи, які нагадують про важливість дотримання політики безпеки. Крім того, варто розробити чіткі процедури для того, як діяти у випадку виявлення порушень або інцидентів, що дозволяє швидко і ефективно реагувати на потенційні загрози.[19]

Перегляд та оновлення політики інформаційної безпеки є ключовими елементами стратегії управління безпекою в ПриватБанку, що дозволяють організації залишатися гнучкою та адаптивною в умовах постійно змінюваного середовища кіберзагроз. У сучасному цифровому світі загрози інформаційній безпеці швидко еволюціонують, тому політика безпеки повинна бути не тільки ретельно розробленою, але й регулярно оновлюваною, щоб відповідати новим викликам і потребам бізнесу.

Один із важливих аспектів процесу перегляду політики — це оцінка її ефективності. ПриватБанк повинен передбачити механізми для регулярного моніторингу та аналізу того, наскільки ефективно політика виконує свої функції в умовах поточних загроз. Це включає оцінку здатності політики забезпечувати

конфіденційність, цілісність та доступність даних, а також її відповідність нормативним вимогам і стандартам, таким як ISO/IEC 27001 та GDPR.

Процес перегляду політики може включати регулярні аудити та оцінки вразливостей, які дозволяють виявити слабкі місця в поточній системі захисту. На основі цих оцінок можна визначити, які аспекти політики потребують коригування або вдосконалення. Це може включати зміни в процедурах управління ризиками, оновлення заходів безпеки або адаптацію до нових регуляторних вимог.

Крім того, ПриватБанк повинен передбачити механізми для отримання зворотного зв'язку від співробітників, клієнтів і партнерів щодо ефективності політики. Це дозволяє враховувати реальні проблеми та виклики, з якими стикаються користувачі в повсякденній діяльності, і вносити необхідні зміни для покращення політики. Такий підхід сприяє підвищенню обізнаності та залученості співробітників до процесу управління безпекою.

Регулярний перегляд та оновлення політики також забезпечує її відповідність поточним бізнес-вимогам. У разі зміни стратегічних цілей банку, впровадження нових технологій або розширення бізнесу, політика безпеки повинна бути адаптована для підтримки цих змін. Це допомагає забезпечити узгодженість між політикою безпеки та загальною бізнес-стратегією, сприяючи досягненню стратегічних цілей і підтриманню конкурентоспроможності банку.

Важливим аспектом є забезпечення гнучкості політики, що дозволяє швидко реагувати на нові загрози та виклики у сфері інформаційної безпеки. Це може включати впровадження нових технологічних рішень, оновлення системи управління ризиками або впровадження додаткових заходів захисту. Гнучка політика дозволяє банку бути проактивним у своєму підході до безпеки, зберігаючи здатність адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі.

Розробка та впровадження політики інформаційної безпеки є ключовими аспектами забезпечення надійного захисту інформаційних активів ПриватБанку.

Політика повинна бути комплексною, інтегрованою з бізнес-стратегією, відповідати міжнародним стандартам та регуляторним вимогам, а також враховувати специфічні потреби банку. Це забезпечить не лише високий рівень захисту, але й підвищить довіру клієнтів та партнерів, підтримуючи репутацію банку як надійного фінансового партнера. Комплексний підхід до розробки політики безпеки забезпечує стійкість банку до кіберзагроз та дозволяє зберігати його конкурентні переваги у швидко змінюваному середовищі фінансових послуг.

Запровадження системи управління інформацією та подіями безпеки (SIEM) у банку є стратегічним кроком для підвищення рівня кібербезпеки. Це рішення дозволяє виявляти та аналізувати загрози в режимі реального часу, скорочуючи фінансові втрати та підвищуючи ефективність роботи відділу безпеки. У таблиці нижче наведено порівняння поточного стану з очікуваними результатами після впровадження SIEM.

Таблиця 3.2

Вплив впровадження SIEM на діяльність банку

Параметр	Поточний стан	Після впровадження SIEM
Середній час реагування	4 години	2 години (-50%)
Середні втрати від атак	2050 тис грн/рік	820 тис грн/рік (-60%)
Навантаження на команду	Високе	Середнє
Інвестиції у рішення	Немає	943 тис грн/перший рік
ROI	—	~30% у перший рік

Джерело: загальні ринкові розрахунки витрат на впровадження SIEM, аналітичних дослідженнях від Gartner та практичних кейсах із кібербезпеки.

Як показує таблиця, впровадження SIEM значно скорочує час реагування на кіберінциденти, знижує фінансові втрати банку та оптимізує роботу команди безпеки. Інвестиції в 943 тис грн на перший рік повністю виправдовуються, забезпечуючи ROI на рівні 30% уже в перший рік експлуатації. Таким чином,

SIEM стає не тільки інструментом захисту, але й економічно вигідним рішенням для банку.

3.3. Технологічні рішення для забезпечення інформаційної безпеки

Технологічні рішення відіграють вирішальну роль у забезпеченні інформаційної безпеки в ПриватБанку, де необхідність захисту інформаційних активів є пріоритетним завданням. У сучасному світі, де загрози кібербезпеки постійно еволюціонують, використання передових технологій є ключем до ефективного захисту від потенційних атак і забезпечення стійкості банківських систем. Технологічні рішення надають організаціям можливість активно реагувати на загрози, автоматизувати процеси безпеки та підвищувати загальний рівень захисту.

Системи контролю доступу є основою технологічного захисту, забезпечуючи контроль над тим, хто має доступ до критичних даних і систем. Це включає реалізацію багатофакторної аутентифікації, яка додає додаткові рівні захисту, вимагаючи від користувачів надання кількох форм ідентифікації, таких як паролі, біометричні дані або токени безпеки. Контроль доступу також передбачає регулярний перегляд прав доступу, щоб гарантувати, що доступ мають лише ті, хто його дійсно потребує для виконання своїх робочих завдань.

Шифрування є одним з найефективніших методів захисту конфіденційної інформації, перетворюючи її у формат, який не може бути прочитаний без спеціального ключа. ПриватБанк використовує шифрування для захисту даних як у стані зберігання, так і при передачі через мережу, що забезпечує конфіденційність і цілісність інформації навіть у разі її перехоплення. Шифрування є критично важливим для захисту персональних даних клієнтів та фінансових транзакцій, знижуючи ризик витоку або компрометації даних.[17]

Системи виявлення та запобігання вторгнень (IDS/IPS) є важливими компонентами захисту мережевої інфраструктури ПриватБанку, які забезпечують проактивний підхід до інформаційної безпеки. У сучасних умовах, коли загрози кібербезпеки постійно еволюціонують, ці системи надають можливість виявляти та нейтралізувати потенційно небезпечну активність у реальному часі, що є критично важливим для захисту інформаційних активів банку.

Система виявлення вторгнень (IDS) виконує функцію аналізу мережевого трафіку та системних журналів для виявлення аномалій, які можуть свідчити про спроби несанкціонованого доступу або інших підозрілих дій. IDS працює шляхом зіставлення мережевого трафіку з відомими шаблонами атак або аномальної поведінки, що дозволяє ідентифікувати підозрілу активність на ранніх стадіях. Це особливо важливо для виявлення складних атак, які можуть залишатися непоміченими традиційними засобами безпеки. Виявлення аномалій дозволяє ПриватБанку своєчасно ідентифікувати потенційні загрози та вживати необхідних заходів для їх усунення.

Система запобігання вторгнень (IPS), на відміну від IDS, має здатність автоматично блокувати виявлені загрози. IPS інтегрує функціональність IDS з механізмами автоматичного реагування, що дозволяє системі не лише виявляти, але й запобігати атакам у режимі реального часу. Це забезпечує додатковий рівень захисту, оскільки IPS може миттєво реагувати на загрози, блокуючи шкідливий трафік або обмежуючи доступ до уразливих систем. Такий підхід мінімізує ризик компрометації мережевих ресурсів та захищає від широкого спектру загроз, включаючи DDoS-атаки, спроби несанкціонованого доступу та розповсюдження шкідливого програмного забезпечення.[41]

Однією з важливих переваг використання IDS/IPS в ПриватБанку є можливість виявляти та запобігати атакам на ранніх стадіях, що дозволяє уникнути значних фінансових втрат і репутаційних збитків. Системи IDS/IPS

надають банку можливість постійно відстежувати активність у мережі, що дозволяє оперативно реагувати на інциденти безпеки та мінімізувати їхній вплив на бізнес. Це забезпечує безперервність банківських операцій і підвищує довіру з боку клієнтів та партнерів.

Впровадження систем IDS/IPS також сприяє підвищенню загального рівня інформаційної безпеки в організації, оскільки вони забезпечують комплексний підхід до захисту, поєднуючи виявлення загроз з активними заходами їх запобігання. Це дозволяє ПриватБанку підтримувати високу ефективність своєї системи безпеки та адаптуватися до нових викликів у сфері кібербезпеки. Крім того, інтеграція IDS/IPS з іншими технологічними рішеннями, такими як фаєрволи та системи управління інформацією та подіями безпеки (SIEM), забезпечує ще більш скоординований та ефективний захист інформаційних активів.

Антивірусне програмне забезпечення є важливою частиною системи захисту інформаційних активів ПриватБанку, що виконує функцію виявлення та нейтралізації шкідливих програм, таких як віруси, трояни та шпигунські програми. У сучасному цифровому середовищі, де загрози стають дедалі складнішими, ефективне антивірусне рішення забезпечує перший рівень захисту, попереджаючи можливі атаки та знижуючи ризик витоку інформації або втрати даних.

Використання антивірусного програмного забезпечення в ПриватБанку дозволяє здійснювати постійний моніторинг комп'ютерних систем і мереж на предмет наявності шкідливих програм. Це забезпечує виявлення загроз у реальному часі та автоматичне видалення або ізоляцію шкідливих файлів до того, як вони можуть завдати шкоди. Таке проактивне виявлення загроз є критично важливим для збереження стабільності та продуктивності систем, що в свою чергу підтримує безперебійну роботу банківських послуг.

Антивірусні рішення забезпечують не лише захист від відомих загроз, але й використовують передові методи аналізу поведінки для виявлення нових і невідомих загроз. Це включає евристичний аналіз і технології машинного навчання, які дозволяють визначати підозрілу поведінку програм на основі їх дій, а не лише сигнатур. Це забезпечує ефективний захист навіть від нових загроз, які ще не були задокументовані або відомі у антивірусних базах даних.

Оновлення антивірусних баз даних та програмного забезпечення є ще одним важливим аспектом забезпечення безпеки. ПриватБанк активно забезпечує регулярне оновлення антивірусних систем, щоб гарантувати захист від найновіших загроз. Це включає автоматичні оновлення, які забезпечують швидку інтеграцію нових сигнатур загроз і виправлень у програмне забезпечення, що підвищує його ефективність і стійкість до атак.

Фаєрволи, які є невід'ємною частиною мережевої безпеки ПриватБанку, виконують роль першої лінії захисту, створюючи бар'єр між внутрішньою мережею банку та зовнішнім світом. Вони контролюють вхідний та вихідний трафік на основі встановлених правил, дозволяючи або блокуючи певні з'єднання. Фаєрволи запобігають несанкціонованому доступу до мережевих ресурсів і захищають внутрішні системи від потенційних атак ззовні.[22]

Системи фільтрації трафіку доповнюють функціональність фаєрволів, забезпечуючи додатковий рівень захисту від шкідливого та небажаного трафіку. Вони здатні аналізувати вміст мережевого трафіку, виявляти та блокувати шкідливі програми, спроби несанкціонованого доступу, а також фільтрувати небажаний контент. Це знижує ризик проникнення шкідливих програм у мережу банку і забезпечує збереження конфіденційності та цілісності даних.

Разом з іншими технологічними рішеннями, антивірусне програмне забезпечення та фаєрволи забезпечують багаторівневий підхід до інформаційної безпеки, який підвищує загальну стійкість ПриватБанку до кіберзагроз. Використання сучасних технологій та постійне вдосконалення систем захисту

дозволяє банку залишатися на крок попереду потенційних загроз, забезпечуючи безпеку своїх інформаційних активів і підтримуючи довіру клієнтів та партнерів. Цей комплексний підхід сприяє підтриманню високої ефективності та надійності банківських операцій в умовах зростаючих викликів у сфері кібербезпеки.

Моніторинг та аналітика є важливими складовими технологічних рішень, які забезпечують ефективний захист інформаційних активів ПриватБанку. У сучасних умовах, коли кіберзагрози стають дедалі складнішими та різноманітнішими, можливість постійно відстежувати діяльність інформаційних систем і виявляти підозрілу активність є ключовим елементом забезпечення інформаційної безпеки. Моніторинг та аналітика дозволяють банку не лише своєчасно ідентифікувати загрози, але й приймати обґрунтовані рішення для їх усунення.

Сучасні інструменти аналітики, такі як системи управління інформацією та подіями безпеки (SIEM), надають можливість збирати, зберігати та аналізувати великі обсяги даних з різних джерел, включаючи журнали системних подій, мережевий трафік та інші релевантні дані. SIEM-системи дозволяють автоматизувати процеси моніторингу, забезпечуючи виявлення аномалій та аналіз тенденцій, які можуть свідчити про потенційні загрози. Це включає виявлення нетипової поведінки користувачів, підозрілих дій або незвичайної активності в мережі, що може вказувати на спроби вторгнення або інші форми атак.[18]

Використання таких інструментів дозволяє ПриватБанку оперативно реагувати на інциденти безпеки, знижуючи їхній вплив на діяльність банку. Завдяки аналітичним можливостям SIEM, банк може прогнозувати розвиток загроз і заздалегідь вживати заходів для їхньої нейтралізації. Це не лише підвищує ефективність захисту, але й допомагає банку адаптуватися до нових викликів у сфері кібербезпеки, зберігаючи стабільність та безпеку своїх операцій.

Впровадження хмарних технологій у ПриватБанку відкриває нові можливості для гнучкості та масштабованості IT-інфраструктури, але вимагає особливої уваги до безпеки. Хмарні рішення дозволяють зберігати та обробляти дані більш ефективно, але водночас потребують впровадження додаткових заходів захисту для забезпечення конфіденційності, цілісності та доступності інформаційних активів.

Одним з ключових аспектів хмарної безпеки є використання шифрування даних у хмарному середовищі. Шифрування забезпечує захист даних від несанкціонованого доступу навіть у разі їх перехоплення або витоку. Крім того, контроль доступу та багатофакторна аутентифікація забезпечують додатковий рівень захисту, гарантуючи, що тільки авторизовані користувачі мають доступ до чутливої інформації.

Хмарна безпека також передбачає регулярний моніторинг та аудит хмарних сервісів для виявлення потенційних вразливостей. Це включає постійне відстеження активності у хмарному середовищі, аналіз безпеки конфігурацій та тестування на проникнення для виявлення можливих слабких місць. Такий підхід дозволяє ПриватБанку вчасно виявляти та усувати загрози, забезпечуючи високий рівень безпеки своїх інформаційних активів.[34]

Завдяки інтеграції моніторингу, аналітики та хмарних технологій, ПриватБанк може підтримувати високу ефективність захисту інформаційних активів, знижуючи ризики, пов'язані з кіберзагрозами. Це сприяє підтриманню довіри з боку клієнтів та партнерів, забезпечуючи стабільність та безпеку банківських послуг у швидко змінюваному цифровому середовищі. Цей комплексний підхід дозволяє банку залишатися конкурентоспроможним на ринку фінансових послуг та підтримувати репутацію надійного фінансового інституту.

Інноваційні технології, такі як штучний інтелект (ШІ) та машинне навчання, відкривають нові можливості для забезпечення інформаційної безпеки.

ПриватБанк активно досліджує та впроваджує ці технології для покращення процесів моніторингу, аналізу та реагування на загрози. Використання ШІ дозволяє автоматизувати виявлення аномалій та прогнозувати потенційні загрози на основі аналізу історичних даних. Це підвищує ефективність захисту та знижує навантаження на людські ресурси.

Технологічні рішення для забезпечення інформаційної безпеки є невід'ємною частиною стратегії захисту ПриватБанку. Використання передових технологій, таких як системи контролю доступу, шифрування, IDS/IPS та антивірусне програмне забезпечення, забезпечує надійний захист інформаційних активів та знижує ризик кіберзагроз. Інтеграція інноваційних технологій, таких як штучний інтелект, відкриває нові горизонти для підвищення ефективності безпеки та збереження довіри з боку клієнтів та партнерів. Це дозволяє ПриватБанку залишатися конкурентоспроможним на ринку фінансових послуг і підтримувати свою репутацію надійного партнера в умовах зростаючих кіберзагроз.

ВИСНОВКИ

Теоретична частина дослідження зосереджена на вивченні ключових принципів інформаційної безпеки, таких як конфіденційність, цілісність та доступність даних, а також основних компонентів системи управління інформаційною безпекою, включаючи політики безпеки, організаційну структуру та технологічні засоби. Було підкреслено важливість міжнародних стандартів, таких як ISO/IEC 27001, та регуляторних вимог, зокрема GDPR, для забезпечення високого рівня захисту даних. Визначено, що відповідність цим стандартам підвищує довіру з боку клієнтів та партнерів, а також сприяє впровадженню найкращих практик у сфері інформаційної безпеки.

Аналіз поточного стану системи управління інформаційною безпекою в ПриватБанку показав, що банк активно впроваджує передові технології для захисту своїх інформаційних активів. Це включає використання систем виявлення та запобігання вторгнень (IDS/IPS), антивірусних програм, фаєрволів та систем фільтрації трафіку. Було відзначено, що ПриватБанк постійно вдосконалює свою інфраструктуру безпеки, впроваджуючи сучасні рішення для моніторингу та аналітики, що дозволяє ефективно виявляти та реагувати на загрози. Регулярні аудити та оцінки вразливостей є невід'ємною частиною процесу управління безпекою, що забезпечує актуальність та ефективність політик і процедур безпеки.

У роботі також розглянуто організаційні заходи, спрямовані на вдосконалення системи управління інформаційною безпекою в ПриватБанку. Зокрема, підкреслено важливість розробки чіткої та зрозумілої політики інформаційної безпеки, що інтегрується з загальною бізнес-стратегією банку.

Важливу роль відіграє підготовка та навчання персоналу, які сприяють формуванню культури безпеки в організації та підвищенню обізнаності співробітників щодо потенційних загроз та методів їх запобігання.

Ефективне управління інформаційною безпекою в ПриватБанку вимагає комплексного підходу, який поєднує розробку політик, навчання персоналу та впровадження передових технологій. Такий підхід дозволяє банку не лише захищати свої інформаційні активи, але й підтримувати свою репутацію надійного фінансового партнера в умовах зростаючих кіберзагроз. ПриватБанк продовжує вдосконалювати свою систему управління інформаційною безпекою, що забезпечує йому стійкість до нових викликів, збереження довіри клієнтів та партнерів, а також конкурентоспроможність на ринку фінансових послуг. Таким чином, результати цієї магістерської роботи можуть бути використані для подальшого вдосконалення системи управління інформаційною безпекою як в ПриватБанку, так і в інших фінансових установах, які прагнуть забезпечити високий рівень захисту своїх інформаційних активів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Anderson, R. Security Engineering: A Guide to Building Dependable Distributed Systems. – 3rd ed. – New York: Wiley, 2020. – 1088 p.

2. Barth, A. HTTP Security: Protecting Web Applications Communications of the ACM. – 2018. – Vol. 61, No. 8. – P. 78-84.

3. Bellovin, S. M. Thinking Security: Stopping Next Year's Hackers S. M. Bellovin. – Addison-Wesley, 2021. – 320 p.

4. Bonneau, J. Password Security: A Case Study of JtR J. Bonneau, H. Xu Proceedings of the 15th ACM Conference on Computer and Communications Security. – 2019. – P. 5-10.

5. Chen, H. Security and Privacy in the Internet of Things Journal of Systems Architecture. – 2020. – Vol. 101. – P. 101-114.

6. Gollmann, D. Computer Security – 4th ed. – Chichester: Wiley, 2019. – 456 p.

7. Hansen, M. Security and Privacy Challenges in Smart Grids IEEE Transactions on Smart Grid. – 2021. – Vol. 12, No. 3. – P. 2106-2114.

8. Li, J. Data Privacy and Security: Challenges and Solutions IEEE Access. – 2018. – Vol. 6. – P. 10723-10729.

9. Mitrokotsa, A. Intrusion Detection Systems: Architectures and Methodologies Journal of Information Security and Applications. – 2023. – Vol. 67. – P. 1-18.

10. O'Gorman, J. Cybersecurity and Cyberwar: What Everyone Needs to Know – Oxford University Press, 2022. – 320 p.

11. Perry, D. The Future of Cybersecurity: Trends and Predictions Computer Security. – 2021. – Vol. 40. – P. 133-139.

12. Rani, R. Artificial Intelligence for Cybersecurity Journal of Cybersecurity and Privacy. – 2023. – Vol. 3, No. 1. – P. 56-67.

13. Sharma, R. Blockchain Technology: Security Challenges and Future Trends Computers & Security. – 2020. – Vol. 88. – P. 101636-101641.

14. Thomas, R. E. Network Security: Private Communication in a Public World . – 3rd ed. – Prentice Hall, 2022. – 656 p.

15. Wang, Y. Internet of Things Security: Fundamentals, Techniques, and Applications IEEE Communications Surveys & Tutorials. – 2019. – Vol. 21, No. 4. – P. 3683-3701.

16. Бабенко, О. М. Інформаційна безпека в банківському секторі України Фінанси України. – 2018. – № 1. – С. 32-39.

17. Білоконь, І. В. Сучасні підходи до управління інформаційною безпекою Бізнес Інформ. – 2019. – № 3. – С. 57-61.

18. Василенко, С. А. Інноваційні технології в інформаційній безпеці Вісник економічної науки України. – 2018. – № 2. – С. 142-145.

19. Гончарук, А. І. Управління ризиками інформаційної безпеки в банківських установах Банківська справа. – 2020. – № 5. – С. 28-34.

20. Гусєв, А. В. Інформаційна безпека: сучасні виклики та загрози Інформаційна безпека. – 2019. – № 4. – С. 21-27.

21. Дзюбенко, В. В. Впровадження стандартів ISO/IEC 27001 у фінансових установах Економіка та управління. – 2021. – № 6. – С. 90-94.

22. Дробот, О. В. Політика інформаційної безпеки в банківському секторі України Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2022. – № 1. – С. 51-56.

23. Дубина, М. М. Методи захисту інформації в умовах цифрової трансформації Економіка і прогнозування. – 2019. – № 2. – С. 38-44.

24. Єфименко, В. В. Забезпечення інформаційної безпеки в умовах глобалізації Проблеми економіки. – 2020. – № 7. – С. 123-127.

25. Жук, О. І. Стандартизація інформаційної безпеки в Україні Наукові записки Інституту економіки промисловості НАН України. – 2018. – № 4. – С. 78-82.

26. Зінченко, П. П. Оцінка вразливостей інформаційної системи банку Фінансові ринки, інституції та ризики. – 2021. – № 5. – С. 62-67.

27. Іващенко, О. М. Інформаційна безпека як складова стратегії розвитку банку. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. – 2022. – № 3. – С. 88-93.

28. Карпенко, С. Ю. Захист персональних даних у банківській сфері. Право та інновації. – 2020. – № 6. – С. 47-52.

29. Кириченко, О. В. Роль людського фактора в інформаційній безпеці. Інформаційні технології і засоби навчання. – 2019. – № 1. – С. 35-40.

30. Коваль, М. В. Використання хмарних технологій у банківській сфері. Економічний часопис-XXI. – 2021. – № 8. – С. 67-72.

31. Козак, В. І. Інформаційна безпека: проблеми та перспективи. Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. – 2022. – № 2. – С. 23-28.

32. Кондратюк, О. П. Захист інформаційних активів у банківській діяльності. Економічний вісник університету. – 2020. – № 5. – С. 44-49.

33. Кравченко, Н. М. Інформаційна безпека в умовах цифрової трансформації. Економічний аналіз. – 2021. – № 6. – С. 75-81.

34. Левченко, Ю. О. Управління інформаційними ризиками у фінансовій сфері. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2019. – № 2. – С. 98-103.

35. Лисенко, І. В. Інформаційна безпека та її роль у діяльності банків. Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2018. – № 3. – С. 55-60.

36. Малишко, П. А. Сучасні технології в інформаційній безпеці банків. Науковий вісник Одеського національного економічного університету. – 2022. – № 4. – С. 112-117.

37. Мельник, А. В. Ризики інформаційної безпеки у банківській сфері . Економіка та управління національним господарством. – 2019. – № 5. – С. 64-68.

38. Михайленко, І. В. Інформаційна безпека в банківській діяльності: ризики та виклики. Фінанси, облік і аудит. – 2021. – № 7. – С. 41-46.

39. Михайлова, Л. В. Стратегії управління інформаційною безпекою в умовах глобалізації. Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2020. – № 6. – С. 132-137.

40. Міщенко, О. В. Забезпечення інформаційної безпеки у фінансових установах Інформаційні технології і засоби навчання. – 2018. – № 5. – С. 87-92.

41. Назаренко, В. П. Інформаційна безпека в умовах цифрової економіки. Вісник Харківського національного університету. – 2020. – № 9. – С. 28-33.

42. Нестеренко, О. В. Управління інформаційною безпекою в банківських установах Економічний аналіз. – 2021. – № 10. – С. 59-64.

43. Овчаренко, А. С. Інформаційна безпека у фінансовому секторі А. Економічний вісник Національного гірничого університету. – 2022. – № 11. – С. 72-77.

44. Паламарчук, Ю. В. Використання сучасних технологій для забезпечення інформаційної безпеки Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2018. – № 12. – С. 108-11331.

45. Петров, І. М. Розробка та впровадження політики інформаційної безпеки Проблеми економіки та управління. – 2019. – № 13. – С. 34-39.

46. Погорілий, В. І. Інформаційна безпека та захист персональних даних Вісник економіки і управління. – 2020. – № 14. – С. 92-97.

47. Попов, О. А. Моделі управління ризиками інформаційної безпеки. Економічний часопис. – 2021. – № 15. – С. 65-70.

48. Руденко, Н. В. Використання аналітичних систем у забезпеченні інформаційної безпеки. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». – 2022. – № 16. – С. 45-50.

49. Савчук, Л. І. Інформаційна безпека у фінансових установах: проблеми та рішення. Фінанси України. – 2018. – № 17. – С. 82-87.

50. Самойленко, В. В. Захист інформаційних систем в банківській діяльності. Економічні науки. – 2019. – № 18. – С. 55-60.

51. Соколова, А. П. Інформаційна безпека в умовах цифрової трансформації. Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2020. – № 19. – С. 98-103.

52. Степаненко, О. В. Ризики інформаційної безпеки та управління ними. Економіка і регіон. – 2021. – № 20. – С. 74-79.

53. Супрун, І. В. Інформаційна безпека: сучасні виклики та технології. Вісник Чернігівського державного технологічного університету. – 2022. – № 21. – С. 113-118.

54. Терещенко, М. І. Управління інформаційною безпекою: теорія та практика Науковий вісник Одеського національного економічного університету. – 2019. – № 22. – С. 84-89.